

## Uvodnik

*Jurij Paljk*

### Živi pokopani

**O**b prazniku Vseh svetih in Dnevu mrtvih bi morali pisati o tem, kar po navadi vsako leto pišemo ob tem času, o naših rajnih, ki so odšli v večnost, o spominu nanje, o tem, kako kristjani verujemo v večnost, o tišini cipres nad grobovi vseh, ki so padli za našo svobodo, o zamolčanih žrtvah, o našem odnosu do smrti in posmrtnega, o tem, pred kaj človeka postavlja zadnje dejanje vsakega izmed nas, ko se sreča sam s smrtjo.

A dolžni smo napisati nekaj skromnih besed, z veliko težavo in nelagodjem jih pišemo!, o živih pokopanih med nami, če lahko tako rečemo, o vseh tistih številnih revežih torej, ki prenočujejo v predoru v Gorici, a tudi o tistih, ki spijo po naših mestih na prostem, v skladiščih, na pločnikih, drugod, gotovo ne v človeka vrednih prostorih.

Govorimo o prebežnikih, revežih, prišlekih, migrantih, vseh tistih, ki prihajajo trumoma k nam in nas postavljajo vse pred hudo preizkušnjo, saj se šele v odnosu do njih vidi, ali smo še ljudje ali smo že tako otopeni v svoji sebičnosti, da nas nič več ne gane, kar se nas neposredno ne tiče.

"To je onkraj roba pameti"! mi je dejal zrel mož, ki ga cenim, nevernik, a človek, ki je več noči zapored nosil čaj premraženim prebežnikom iz Afganistana in Pakistana, mladeničem, a ne samo, ki prenočujejo in tudi čez dan jejo, živijo, spijo v goriškem predoru.

Travniki jih je poln, ko se prikaže sonce, nekdanji mejni prehod v Rožni Dolini jih je poln ves dan, ker jim tam podaljšujejo, urejajo dokumente za bivanje pri nas. Polno jih je. Samo tisti, ki jih noče videti, jih ne vidi!

Skrušeno je še dodal, da je noro, kar se dogaja. Svojo nemoč je pokazal tako, da je umolknil. In to je seveda velika sramota za vse nas!

Tudi cinizem ne pomaga, recimo cinizem kolege, ki mi je dejal, naj jih peljem domov, dva, tri, če se mi že tako smilijo, kot tudi ne pomaga sovražnost do Cerkve, ki je ni malo niti med tistimi prostovoljci, ki stihijsko vsak večer skušajo pomagati revežem v predoru, ker je krajevna cerkvena organizacija Karitas dobesedno napolnila vse svoje razpoložljive prostore z reveži. Stališča župana so jasna, preveč jih je, pravijo, da ni prostora, baje prihajajo s severa Evrope, kjer jim ne dajejo več političnih zatočišč, zato se zgrinjajo sem.

Karitas naredi, kar more, tudi med prostovoljci, ki ponoči in zvečer, čez dan manj, pomagajo tem revežem, ni enotnosti.

/ str. 2



foto JMP

[www.parrucchelanza.com](http://www.parrucchelanza.com) Najboljši portal v Italiji za kakovostne lasulje



PARRUCCHE  
**Lanza**

- KOZMETIKA ZA LASE
- PRIPOMOČKI ZA FRIZERJE  
IN KOZMETIČARKE

Gorica - Ul. Garibaldi, 13 - na vogalu na trgu pred občino - Tel. 0481 240078  
**Odprto vsak dan od ponedeljka do sobote od 9.00 do 12.30 in od 15.30 do 19.30**

Ob vsakem nakupu  
**PROFESIONALNIH SUŠILNIKOV  
IN RAVNALNIKOV LAS**  
vam bomo v mesecu novembru podarili

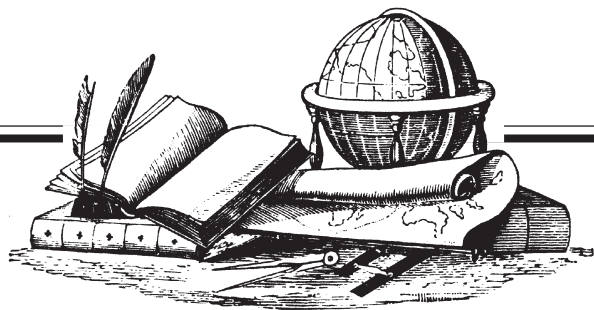


**BON ZA 10% POPUSTA**

**VELJAVEN ZA VSAK NAKUP  
V MESECU DECEMBRU**







## SSk še vedno kritična do novega italijanskega volilnega zakona Vsedržavne stranke bodo odločale, kdo naj zastopa Slovence

Italijanski parlament je izglasoval nov volilni zakon, ki vodstvom redkih in velikih vsedržavnih strank dejansko omogoča prosto imenovanje večjega dela parlamentarcev. Splet enomandatnega in proporcionalnega sistema se po prvih javnomnenjskih raziskavah in statističnih analizah že izkazuje kot zelo tvegana rešitev tudi za samo levosredino, ki konkretno v naši deželi tvega poraz na celi črti v enomandatnih okrožjih in sorazmerno zelo skromen rezultat v proporcionalnih. Tu so redka mesta zato že zakoličena. V teh bodo parlamentarci vsekakor izvoljeni na osnovi vrstnega reda na kandidatnih listah, torej brez možnosti oddajanja preferenčnih glasov. Vlada bo zarisala volilne okraje in dva – za senat in poslansko zbornico – naj bi zaobjemala ob-

močje, kjer živimo Slovenci. Okrožja pa bodo vsekakor še vedno tako obsežna, da bosta teža in vpliv slovenskih glasov še vedno neodločljiva. Ponovno se zato vsiljuje retorično vprašanje: kdo bo potemtatem izbiral slovenske predstavnike v parlamentu? In še: na osnovi katerih računnic nam sploh lahko zagotavljajo izvolitev slovenskega kandidata? Tako imenovani 'olajšani' dvajsetodstotni vstopni volilni prag na deželni ravni za liste jezikovnih manjšin, ki je približno desetkrat višji od naših realnih zmogljivosti, slovenski narodni skupnosti onemogoča, da predstavi svojo listo in svobodno, transparentno in suvereno izbira svoje zastopnike v obe veji italijanskega parlamenta. Za francosko in nemško manjšino je bilo poskrbljeno, za Slovence

v FJK ne. Popravki, ki jih je predlagala stranka Slovenska skupnost, so naleteli večinoma na prezir, sicer pa je glasovanje z zaupnico sploh onemogočilo meritorno razpravo. Dosegljiv vstopni prag z dvema, posebej zarisanimi volilnima okrajema za senat in poslansko zbornico bi edini zajamčil možnost gotove in svobodne izbire slovenskih zastopnikov v okviru obstoječe ustavne ureditve. Parlament se je odločil drugače. Na obzorju pa so že novi prizivi na Ustavno sodišče, ki je doslej razne volilne svinjarije že dvakrat zaporedoma razveljavilo. Vsem pomislekom naj dodamo tudi vprašanje grobega onemogočanja priznani in zaščiteni narodno-jezikovni skupnosti, da demokratično izvoli svoje zastopnike v državno zakonodajno telo.

### ZSKP / Poklon vojnim žrtvam

## Polaganje vencev v Gonarsu in Viscu

Vsako leto se Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice pokloni vojnim žrtvam. Predstavniki te krovne kulturne organizacije obiščejo spomenik, v katerem so posmrtni ostanki tistih, ki so umrli v fašističnem taborišču v Gonarsu. Med njimi je največ Slovencev, posebno žensk in otrok, ki so tam umrli zaradi slabih življenjskih pogojev, lakote in bolezn. Pri spomeniku so položili venec in zmolili za pokojne.



Pred spomenikom v Gonarsu (foto DP)



Pred spomenikom v Viscu (foto DP)

Iz Gonarsa so se nato odpravili v Viscu, kjer je bilo tudi italijansko taborišče, ki še vedno ni urejeno, in tudi tam položili venec. Zveza je to pietetno dejanje opravila v nedeljo, 29. oktobra 2017.

DP

### V Škrbini

## Pred 20. spominsko prireditvijo za primorske padalce

V Škrbini pri Komnu bo 11. novembra že 20. spominska svečanost, posvečena primorskim padalcem. Preprosta komemoracija pred ploščo, ki spominja na junaka in tragično zgodbo teh primorskih domoljubov, za katero je dal pobudo rajni angleški časnikar in veteran John Earle (1921-2013), se je z leti obogatila in je prerasla v občuten sklop srečanj tudi z mednarodno udeležbo. Pri njih namreč sodelujejo tudi britanski in ameriški diplomati ter dijaki Jadranskega zavoda Združenega sveta iz Devina. Prirejata pa jih Vaška skupnost Škrbina in Občina Komen. Že v sredo, 8. novembra, bo ob 18. uri v Kosovelovi knjižnici v Komnu večer z naslovom *Partizani, padalci in zavezniške misije na Koroškem*. Gost večera bo muzejski svetnik iz Koroškega pokrajinskega

muzeja v Slovenj Gradcu zgodovinar dr. Marjan Linasi, ki je pred kratkim izdal svojo najnovejšo knjigo *Koroške vojne zgodbe. Nekaj utrinkov iz let 1938-1945*. V njej je eno izmed poglavij posvečeno usodi britanskega "majorja Cahusaca" (to je bil Alfgar Hesketh Prichard iz misije Clowder), ki ga je na Koroškem decembra

1944 doletela enaka usoda kot pozneje več primorskih padalcev – "likvidacija". Pogovor z dr. Linasijem bo vodil Ivo Jevnikar. V soboto, 11. novembra, bo v cerkvi sv. Antona v Škrbini ob 10. uri maša z aduščnico, ki jo bo daroval vojaški duhovnik, ob 11. uri pa bo pred ploščo v spomin na primorske padalce na Fakinovi domačiji žalna slovesnost z nagovori, polaganjem vencev in glasbenimi točkami.

### S 1. strani

## Živi pokopani

V goriškem predoru res smrdi, v goriškem predoru so res tudi garjavi ljudje, bolniki, v goriškem predoru so drugačni, na rob potisnjeni ljudje, a vedno ljudje.

se vsaj vsi mi obnašamo kot ljudje. Zase radi rečem, da smo kulturni, in prav je, da smo!

"Držati moramo skupaj. Kultura pomeni združevati in ne ločevati!" je bil jassen pred dnevi veliki kardinal Gianfranco Ravasi, ko je prejel nagrado Montanelli za svoje časnikarsko delo. Goriški predor z živimi pokopanimi sredi nas pa govori, naravnost kriči o ločevanju!

SKGZ, SSO, Glasbena matica, SCGV Emil Komel

## Za rešitev je potrebnih več dejavnikov in pojasnil!

V Tumovi dvorani goriškega KB Centra sta se srečali predstavniki vodstev Glasbene matice in Centra za glasbeno vzgojo Emil Komel, ki sta ju vodila predsednika Milena Padovan in Blaž Kerševan. Srečanja sta se udeležila tudi predsednika SKGZ Rudi Pavšič in SSO Walter Bandelj. Sestanek je sledil avdiciji, ki so jo predstavniki obeh glasbenih ustanov imeli na seji deželne posvetovalne komisije, na kateri je odbornik Gianni Torrenti pozval šoli, naj poiščeta primerno rešitev. Predstavniki so na srečanju ugotovili, da je potrebno upoštevati več dejavnikov, saj združitev dveh šol na Goriškem oziroma nastanek novega glasbenega subjekta, ki ga

predvideva deželna norma, zahteva celovito oceno in strokovno rešitev, torej ni primerljivo doseganje ciljev z vsiljevanjem ali finančnimi pogojevanji. Deželna norma predvideva ustanovitev novega glasbenega subjekta, ki bi prejemal vsa razpoložljiva sredstva v primeru, da šoli ne bosta našli rešitve v zelo kratkem času, kar predstavlja precedens, ki nosi v sebi veliko upravičenih vprašanj in dilem. Po drugi strani pa se morata šoli in z njima vsi ostali dejavniki v manjšini potruditi, da manjšina ohrani potrebno subjektiviteto in najde najboljše ter najprimernejšo rešitev na področju glasbene ponudbe.

Ocenjene so bile različne možnosti, od ene same glasbe-

ne šole na deželni ravni s posebno pozornostjo do goriške bipolarne stvarnosti, do nastanka novega deželnega glasbenega subjekta, ki bi skrbel za poučevanje, medtem ko bi Glasbena matica in Center Komel skrbel pretežno za koncertno dejavnost. Tem predlogom so se dodali še drugi, ki so izraz razmišljanja, nastalega v okviru obeh upravnih svetov. Preden bodo predstavniki glasbenih ustanov in krovnih organizacij nadaljevali delo pri skupnem delovnem omizju, potrebujejo še dodatna pojasnila, ki niso prišla do izraza na avdiciji v deželni posvetovalni komisiji. V tem smislu so pisali odborniku Gianniu Torrentiju in ga zaprosili za dodatno srečanje.

Podpora ZNP, DNS in SNS katalonski javni RTV

## "Javni mediji ne delujejo v imenu vlade, ampak v imenu javnosti!"

Slovenske novinarske organizacije podpiramo avtonomno in neodvisno katalonsko javno RTV. Izražamo solidarnost s kolegi na katalonski javni televiziji TV3, javnem radiu in tiskovni agenciji, ki jim je španska vlada v soboto zagrozila z odvzemanjem samostojnosti. Zaposleni v omenjenih medijih so že napovedali, da ne bodo spoštovali vsiljenih navodil in vodstev, ki ne bodo imenovana po veljavnih postopkih in s podporo katalonskega parlamenta. Opozarjamo, da javni mediji ne delujejo v imenu vlade, ampak v imenu javnosti. Prav zato je izrednega pomena, da se vodstvo in nadzorniki imenujejo po demokratičnih postopkih, ki ščitijo novinarje in medijske ustvarjalce pred političnimi pritiski. Politično obvladovanje



javnih medijev je v svojem bistvu nedemokratično in nevarno za samo demokracijo. Napovedan grob poseg v neodvisnost javnih medijev bi pričakovali kvečjemu v kaki nedemokratični državi, ne pa od vlade, članice Evropske unije. V primeru, da bo španska vlada politično prevzela katalonske javne medije, pričakujemo, da bo Evropska zveza novinarjev (EFJ) od Evropske komisije, Evropskega parlamenta in Evropskega sveta, kakor tudi od Sveta Evrope, zahtevala, da ukrepajo proti Španiji. Svoboda tiska in javnega izražanja je namreč ena temeljnih človekovih pravic in osnov evropskega povezovanja.

Združenje novinarjev in publicistov  
Društvo novinarjev Slovenije  
Sindikar novinarjev Slovenije

### Povejmo na glas

## Le dobro je luč v prihodnost

Kar nekaj izvedencev ugotavlja, da človek današnjega časa vse bolj občuti nelagodje pred prihodnostjo, kjer že lahko govorimo o zaskrbljenosti in celo strahu. Prihodnost naj bi videli, tako prisodoba, skozi motno steklo, zaradi česar smo negotovi in nekako ne vemo, kaj bo in kaj vse se utegne zgoditi. Navedeno stanje prav gotovo ni ugodno, in če nič drugega, se v takšnih pogojih ustavljam, težko sprejemamo primerne odločitve, če jih sploh sprejemamo. Kot da bi imeli pred seboj veliko oviro, zid, zaradi česar ne stopamo več naprej v koraku s časom, ampak ta kopiči na nas težave in nas pogostoma obrača nazaj. Tako postaja vse močnejša preteklost in v njej nerazrešeni problemi vdirajo v našo zavest, da se v preveliki meri ukvarjamo z njimi. In prihodnost kot zid, ki nam zapira pot, ni neka izmišljotina ali posledica prebujnega razmišljanja, vse bolj neprijetna prihodnost ima razloge v sedanjosti: to so brezposelnost in vse manj delovnih mest za nedoločen čas, skrb za naše potomce, kaj bo z njimi in kako se bodo mogli osamosvojiti, podnebne spremembe, katerih posledice so vse bolj vidne in razdiralne, rožljanje z atomskim orožjem ter ne nazadnje pribežniki kot problem, ki ga rešujemo, a ne moremo zadovoljivo rešiti. Pri tem je zanimivo, da se je strah pred njimi kljub njihovemu močno upadlemu prihajanju še povečal in presenetljivo ne zmanjšal, kar lahko pripisemo naraščanju naše splošne negotovosti. In tu se je mogoče vprašati, kako se izviti iz začaranega

kroga: prihodnost je videti vse bolj nejasna in s tem obremenjujoča, kar poraja tesnobo in strah, še večja tesnoba in strah pa nam vse bolj odvzemata moč in pogum za naprej. Za naprej, se pravi za tisto spodbudno prihodnost, ki bi nam dajala zagona, da bi ji šli naproti z novimi in novimi načrti. In za kaj takega sta tesnoba in strah zelo slaba popotnica, s tesnobo in strahom v prihodnost sploh ne moremo, vsaj tako ne, kot bi si želeli. Osrednji nasprotnik, srž vseh težav, je potemtakem strah in še enkrat strah, in če se tega strahu ne rešimo in ga ne premagamo, bomo v vse težjem položaju. In kateri je tisti pristop, ki ni strah in ki zdaj zastrto prihodnost lahko odpre, potem ko postaja ta v naših očeh vse bolj neprijetna in manj obvladljiva, vsekakor škodljiva? Namesto da se bojimo pribežnikov, torej tujcev, bi jih lahko neposredno spoznali, se vživel v njihov položaj in poskrbeli zanje. Pri tem bi se gotovo zavedeli, da brezposelnost in s tem stiske naših mladih ter njihovih staršev niso tako brezupne, kot jih sicer doživljamo. Varovanja okolja bi se lahko učinkovito lotili, ko bi opustili tekmovalni boj med narodi v spoznanju, da smo vsi eno in da velja v interesu vseh končno skupno ukrepati. Atomsko orožje bi kot vsako orožje morali odpraviti, kot bi morali odpraviti vsakršno nasilje na mednarodni in osebni ravni, ker zanj ni opravičila. In tako bi lahko prevladalo dobro in nam pot v prihodnost odprlo na stežaj.

Janez Povše







Skrivnostna povezava sedmih cerkva

## Linija sv. nadangela Mihaela

Sredi oktobra 2017, ob romanju v Campobasso, kjer je bil konfiniran Filip Terčelj; v San Giovanni Rotondo, kjer smo sv. Pija prosili za Filipa Terčelja; na Monte Sant' Angelo, kjer smo svetega nadangela Mihaela prosili za ponovno ureditev svetišča v Jami sv. Sobera, in v Manopello, kjer smo

počastili "Veroniko" - resnično Kristusovo ikono, ki je v sozvočju s Turinskim prtom in prtom v španskem Oviedu, sem odkril še eno zanimivost. Sedem cerkva, ki so posvečene sv. nadangelu Mihaelu, se nahaja v ravni črti med Irsko in goro Karmel v Izraelu. Vnesel sem jih v google maps, ki po-

kaže, da bi romar hodil peš 1022 ur in pri tem prehodil 6561 km, seveda ne v ravni črti, potreboval bi tudi trajekte ... Po legendi ta črta predstavlja udarec sv. nadangela Mihaela z mečem, ko je v nebeški bitki premagal Luciferja - Satana in ga s tem poslal v pekel. Ta linija nas opozarja, da je potrebno

spoštovati Božje zapovedi in hoditi premočrtno proti Bogu. Med svetiščem Mont Saint Michel v Franciji in svetiščem La Sacra di San Michele v Val di Susa, ki je osrednja točka te linije, je 1000 km, kolikor jih je tudi med tem svetiščem in svetiščem na Monte Sant'Angelo na Garganu v Apuliji. Poleg tega je linija sv. nadangela Mihaela v popolni skladnosti z zahodom sonca ob poletnem sončnem obratu.

1. Skelling Michael - Pečina sv. Mihaela (Irska). Svetišče je na otoku, 17 km od obale Kerryja. Na tem mestu je okoli leta 588 nastal samostan, ki je zelo špartanski, kar je znamenje askeze in rigoroznosti prvih menihov. Samostan spada med dediščino človeštva, ki je pod zaščito Unesca.

2. Saint Micheal's Mount (Kornvalija, Anglija). Otoček nasproti mesta Marazion. Ob oseki je otok povezan s kopnim. Po izročilu se je tu sv. nadangel Mihael, leta 495, prikazal skupini ribičev. Od samostana sta ostali le cerkev in obednica. Na mestu samostana je bila v XVI. st. zgrajena utrdba.

3. Mont Saint Michel (Francija). Ena izmed najbolj obiskanih turističnih točk ob obali Normandije v Franciji. Po izročilu se je leta 709 tu sv. nadangel Mihael prikazal škofu Avranchesu. Benediktinski menihi so tu začeli graditi samostan l. 900. Svetov-

na dediščina pod zaščito Unesca.

4. Sacra di San Michele (Italija, Piemont, Val di Susa, Monte Pirchiriano) se nahaja 1000 km od

Mont Saint Michel v Franciji. Velik samostan, katerega gradnja se je začela okoli l. 1000. Benediktinski menihi so tu zgradili tudi hišo za goste - foresterijo, ker so tu mimo hodili božjepotniki, ki so se odpravljali na slavno "via Francigena" - starodavno rimsko cesto in romarsko pot, ki je vodila iz angleškega mesta Canterbury, skozi Francijo, preko Švice v Rim. Po tej poti so se romarji iz Anglije, Švice, Francije, Italije ... podajali, preko Monte Sant' Angelo in mimo Brindisija, tudi v Jeruzalem.

5. Santuario di San Michele Arcangelo (Italija, Puglia, Gargano) se nahaja 1000 km od Sacra di San Michele v Val di Susa v Piemontu. Po izročilu se je tu sv. nadangel Mihael prikazal sv. Lorenzu Maioranu. Cerkev, posvečena sv. nadangelu Mihaelu, je v kraški jami. Začetek svetišča

sega v l. 490, ko se je sv. nadangel Mihael prikazal prvič.

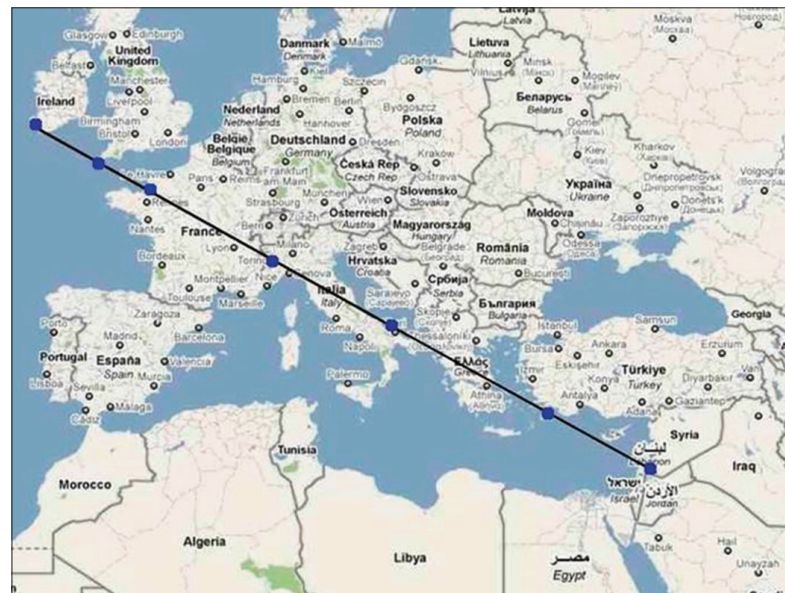
To svetišče spada med dediščino človeštva, ki je pod zaščito Unesca.

6. Samostan Symi (Grčija, na otoku Symi) hrani 3 m veliko podobo sv. nadangela Mihaela. Zgrajen je bil v XII. st.

7. Stella Maris na gori Karmel (Izrael, Karmel, v bližini Hajfe). Samostan sv. nadangela Mihaela na gori Karmel je začel nastajati v XII. st.

Sveta linija nadangela Mihaela je nerazvozlana skrivnost, ki kaže na vero in na čiščenje sv. nadangela Mihaela v preteklosti. Kaj takega ni moglo nastati slučajno. So načrt naredili častilci nadangela sv. Mihaela ali pa je zamisel samega nadangela Mihaela, ki se je prikazal na teh mestih? Glede na več tisoč kilometrsko razdaljo in na dejstvo, da se je gradnja samostanov na posameznih točkah začela v različnih stoletjih, je druga teza bolj prepričljiva.

**Bogdan Vidmar**



Če se peljete po deželni cesti iz Gorice proti Trstu, ali obratno, greste skozi naselje Palkišče, kjer je ob cesti cerkev, posvečena Fatimski Mariji. Posvetil jo je goriški nadškof p. Antonio Vitale Bonmarco pred dvajsetimi leti. Letos se spominjamo tudi 100 let fatimskih prikazovanj. V Dolu pa obhajamo še eno obletnico. Pred 70 leti je bila darovana prva sv. maša. Zaselki v Dolu so do 15. septembra 1947 spadali pod župnijo Opatje selo. Ob razmejitvi smo pogrešali cerkev. Tako so naši predniki na pobudo tedanjega g. župnika iz Jamelj, g. Bernarda Špacapana, imeli prvo mašo prav na tistem kraju, kjer je danes cerkev, tedaj je bil to prazen senik. Dokler ni bila zgrajena sedanja cerkev, smo imeli mašo v šoli. Pred dvajsetimi leti je bila cerkev dograjena in posvečena tudi v zahvalo Fatimski Mariji, ki nas je obvarovala grozot druge vojne.

V spomin na vse te tri dogodke je v nedeljo, 15.

oktobra 2017, naš g. župnik Ambrož Kodelja daroval v naši doljanski cerkvi zahvalno sveto mašo. Petje je spremljal Dario Bertinazzi. Pridružili so se nam tudi pevci iz Doberdoba in Jamelj in skupaj smo še zapeli litanije Matere Božje.

Po slovesnosti je član ŽPS Zdravko Leghissa orisal zgodovino nastanka cerkve in življenja v Dolu, potem pa podelil priznanja. Najprej gospe Mariji Peric, ki je najstarejša pevka v zboru, nato bratoma Marcu in Thomasu za sodelovanje pri sv. maši, g. Zorki Marušič za novi klekljani prt, ki ga je izdelala in darovala za to priložnost, in gospodu Neviu Naciniju za vzdrževanje in skrb pri cerkvi. Slovesnost smo končali z lepo pesmijo v čast Fatimski Mariji.

Nato smo se zbrali v bližnji okrepčevalnici ob okrepčilu in prijetnem klepetu. Fatimska Marija naj nas varno vodi na naši življenjski poti!

**Ana Frandolič**



V soboto, 21. oktobra 2017, je goriški nadškof msgr. Carlo Roberto Maria Redaelli v cerkvi sv. Andreja apostola v Štandrežu pri Gorici podelil zakrament sv. birme sedemnajstim mladim iz vasi Pastoralne enote Soča-Vipava. To so Nikolaj, Camilla, Nicola, Kevin, Janiki, Goran, Sara, Erik, Iris, Jan, Enrico, Januš, Lara, Filippo, Valentina, Alex in Sibilla. Nadškof se je v homiliji ustavil pri evangeliju, o katerem je že spregovoril tudi na srečanju z birmanci. Jezus je vprašal, čigava je podoba na kovancu. Ker je cesarjeva, naj gre njemu, kar je njegovega. Katera podoba pa je za Boga, je nadškof vprašal birmance. Ti so pravilno odgovorili: "Naša podoba, kajti ustvarjeni smo po Božji podobi". Če torej darujemo kovanec cesarju, Bogu darujemo sami sebe. Ker nosi vsakdo izmed nas

Božjo podobo, je msgr. Redaelli na vigilijo mislonske nedelje še dalje razčlenil evangeljsko misel, moramo biti tudi misijonarji in evangelizatorji. To pa ne v smislu, da kam gremo koga učiti; zavdati pa se moramo, da, če smo podoba Boga, kdor nas vidi, vidi, kakšen je Bog. Če vidi, da smo slabi, bo rekel, da je Bog slab; če vidi, da smo dobri, bo rekel, da je Bog dober. Na koncu je nadškof še dejal, da smo sicer vsi kristjani misijonarji že po krstu. Vendarle potrebujemo tudi posebne misijonarje - duhovnike. Zato je pri maši, ki jo je popestrilo zborovsko, ljudsko in otroško petje, mlade pozval, naj velikodušno sprejmejo to povabilo in službo, če čutijo Božji klic. Naročil jim je, naj ne zaprejo ušes in srca, če jih bo Gospod klical v duhovniško ali redovniško službo.

## ZAKAJ PRAV JEZUS? (2)

PRIMOŽ KREČIČ

### Jezus v valovih sodobnega časa

Zanimivo se je pogovarjati z različnimi ljudmi o Jezusu. Za tiste, ki imajo še nekaj krščanske tradicije in vrednot, je bil Jezus dober človek, ki je pomagal ljudem, zdravil njihove bolezni, izganjal hudiča in celo obujal od mrtvih. Za nekatere je Jezus človek s pozitivno veliko energijo in dobroto, ob njem se pomirijo in duhovno napolnijo. Zopet drugi vidijo Jezusa kot mitično osebo, ki je nekoč vlekla neuke ljudske množice, danes pa je njegova vloga obledela, ker ljudje sami poskrbijo za svojo usodo. V šoli so nas učili, da je vera opij za ljudstvo. Ta miselnost se je zarila v vzgojne sisteme. Ker po tolikem času ne morejo več operirati s to ideologijo, segajo po dvoemu in posmehu vsemu, kar je presežno in neobvladljivo. V podobni smeri delujejo tudi mediji, ki se marsikdaj posmehujejo iz osebnega odnosa do Jezusa in njegovega oznanila. Novinarji pravijo, da je Velika noč krščanski praznik, ko naj bi Jezus vstal od mrtvih, ali pa da kristjani tako verujejo. V opombo pa dajo, nas ozaveščenih in pametnih pa se to ne tiče. Podobno pot kot marksizem in nemška liberalna filozofija je tudi filozof Friedrich Nietzsche kritično nastopil do krščanstva. Poudaril je, da krščanski nauk obljublja srečo in večno življenje za izkoriščane in tlačene, za izkoriščevalce pa večno trpljenje. Verniki zaustavijo voljo do moči in s tem tudi proces razvoja od živalske sfere do nadljudi. Nietzsche je bil zelo nasproten krščanskemu usmiljenju. Zavračal je krščansko krotitev strasti in žrtvovanje, ker je predstavljal odpoved sebi za drugega, in poudarjal pomen

človekove samouresničitve. Pri tem je zapisal znano frazo, da je Bog mrtev. Z njo je želel povedati, da je prišlo človeštvo do take stopnje, da je govorjenje o Bogu brez pomena. Tako je napovedal pot bodočega nihilizma in brezčutnosti, ki je sesula vse dotedanje vrednote, in se postavil za modernega Me-



sija, ki postavlja novo moralo in ta morala je on, človek. Boj proti krščanstvu se mu je tako obrnil v napoved novega obdobja vernosti, kar je končni rezultat nihilizma. Nietzsche je dal pobudo za budizem, krščanstvo pa stopa skozi stopnje nihilizma v novo obdobje religioznosti in zanimanja za duhovno. Religija se je vrnila celo med napredne mislece in v kroge, ki so jo odločno zavračali. *Luca Irigaray pravi: "Roža religije je eden najlepših cvetov v našem postmoderne cvetniku".*

Tudi v katoliški Cerkvi nastajajo prenovitvena gibanja. V Južni Ameriki sta sredi prejšnjega stoletja nastali teologija osvoboditve in teologija ljudstva, ki sta dali ljudem moč za povezovanje življenja in za novo upanje v Jezusu. V protestantskem in katoliškem svetu obstajajo skupine karizmatične prenovne, ki se odpirajo Jezusovi moči ozdravljenja na duši in na telesu. Papež Janez Pavel II. je poudaril Jezusovo odrešilno vlogo v svetu, Benedikt XVI. je naglasil njegovo ljubezen, ki izvira iz samih globin Boga, Francišek pa je Jezusu blizu z izredno občutljivostjo za uboge in s poslanstvom usmiljenja.



Cerkev in vera

## Ob začetku veroučnega leta: nekaj dodatnih misli

Z velikim zanimanjem sem prebral misli spoštovane Jadranke Cergol, ki jih je PD objavil dne 13. oktobra v rubriki *Žarišče*, katerim si dovolim dodati kakšno svojo. Vesel sem bil vabila in se le temu pridružil, "naj se starši ne bojijo vpisati otroka k nauku za pripravo na zakramente, če... je to za otroka dobro". In še, "da starši redno pospremijo otroke k nedeljski službi božji" ... saj "nikoli ne veš, kdo lahko koga nagovori s primerno besedo". V tem vabilu se namreč zrcalijo tri priložnosti: duhovna rast otroka, duhovna rast staršev ter po njih pozitivna oploditev družbe.

Uvodoma Jadranka ugotavlja, da se starši "znajajo nekoliko v zaganati", ker bi otroka radi vpisali k pripravi na zakrament (e), ko pa sami "svete maše že dolgo časa ne obiskujejo", in se bojijo reakcije kateheta. Verjetno se res dogaja, da je kakšen župnik ali katehet nejevoljen ali oster, nisem pa še izvedel za takega, ki otroka ne bi sprejel - saj gre v prvi vrsti za otroka, le-ta pa za opuščanje (ali greh) staršev ni nič odgovoren. Lahko torej razumemo željo staršev v dobro otroka kot izraz lastnega hrepenenja in želje, da bi se ponovno približali božjemu, kajti hrepenenje po Bogu nam je zapisano v srce, kot piše v Katekizmu Katoliške Cerkve (KKC) na začetku (KKC 27).

Ne vem pa, kako utemeljiti ugotovitev, da, če se "velika večina prebivalstva ima za katoličane, pa seveda ne presepeča dejstvo, da svojega verskega prepričanja ne izkazujejo javno, vsaj tako, da bi se redno udeleževali nedeljske sv. maše". Zame je to veliko presepečenje - od kod pa potemtakem to močno prepričanje, da se izjavi velika večina za katoličane? KKC (2180 in dalje) jasno navaja, da je dolžnost vsakega vernika, pripadnika katoliške Cerkve, se redno udeleževati svete maše. Če pa nočemo toliko podčrtati pravila, najdemo nekaj kar zdaleč presega to dolžnost: hrepenenje po božji bližini, po milosti, ki nam jo Cerkev posreduje v praznovanju evharistije in pri delitvi zakramentov. Kaj pa je lepšega kot praznovati, obhajati in častiti vstajenje, okusiti večno svatbo že na zemlji? Da se "klopi v cerkvi ob nedeljah praznujejo", bo lahko res za nekatere

župnije, za druge mogoče pa ne. Tem gotovo ne botruje neka namišljena "zaprtost Cerkve", ki naj bi sprejela samo "pravoverne" katoličane. Ali to pomeni, da bi moral človek prej postati "pravoveren katoličan", preden lahko dejansko vstopi v katoliško Cerkev? In kako naj bi to šlo brez pomoči Cerkve? Ali mora človek prej opraviti zrelostni izpit (maturu), da se lahko vpiše v prvi razred osnovne šole? Saj namen Cerkve ni toliko usmerjen v "pravovernega" človeka, ampak v grešnika, ki hrepeni po tolažbi, odpuščenju in božji ljubezni. Jezus se ni družil s farizeji, duhovniki in "pravovernimi", ampak s cestnarji, prešušnicami in drugimi grešniki, da bi sprejeli Božjo besedo, se spreobrnil in "ne grešili več".

"Nova evangelizacija" ni nova iznajdba, ampak pot, na katero se je Cerkev napotila z drugim vaticanjskim koncilom in po kateri še hodi. Namen koncila ni bil toliko osredotočen na razčiščevanje velikih teoloških vprašanj, ampak je bil zelo jasno evangelizacijski in misijski. Cerkev se je zavedala nujne obnove znotraj nje (oživljati znanje o izhodiščih Cerkve, cerkvenih učiteljev, liturgije in večjo vključitev vernikov v aktivno in zavestno sodelovanje), s ciljem, da bo tako okrepljena lahko šla ven, v moderni svet, ne da bi sama postala kot moderni svet, ampak da bi se naučila novih razmer in načinov, da bi znala na nove izzive odgovoriti ter svet prepeljati in evangelizirati. Izredno zanimivo mi je v zadnjih letih odkrivati, kako si evangelizacija utira pot tudi po t. i. novih medijih (splošno internet, pa razna spletna mesta, YouTube...) (rad poslušam in berem pomožnega škofa iz Los Angelesa Roberta Barrona, ustanovitelja WordOnFire.org, The Bible Project - kar verjetno ni izrecno katoliško, ali canon J. John - anglikanskega pastora, poslušam in berem pa v knjižni obliki dela konvertitov-katoličanov Jimmyja Akina, Scotta Hahna in Trenta Horna, ki vsi sodelujejo s Catholic Answers na catholic.com) - kar je brez dvoma v skladu s priporočilom svetega papeža Janeza Pavla II., ki je govoril v zvezi z novo evangelizacijo o novi gorečnosti, novim izražanjem (biti kreativni v komunikaciji, privlačni in ne

kaznivi) ter novimi metodami (kot npr. nove tehnologije za komunikacijo, kot so socialna omrežja). "Nova evangelizacija" torej ne pomeni "novi nauk", prilagoditev ali omilitev npr. moralnih vrednot (tudi te so človeku zapisane v srce, poznamo jih kot "naša vest") na spremembe v družbi, kajti nauk Cerkve je ta, že 2000 let. Za obnovo in širjenje vere bo potreben nov pristop, in to lahko samo pozdravimo. Obenem se moramo zavedati, da ne bo šlo izključno na ramenih duhovnikov in škofov, mimo evharistične skrivnosti in mimo KKC, kot pravilno ugotavlja Slovenska škofovska konferenca v dokumentu usmeritve pastora v Slovenijo "Pridite in pogledite" (iz leta 2012). Nov način pripovedovanja, poglobljena kateheza in strožja merila za podelitev zakramentov so lahko orodja, ki pomagajo vernikom na novo odkrivati vero in se prepustiti Božji ljubezni, milosti in odrešenju ter delovati misijsko. Verno občestvo je poklicano, da podpira Cerkev, ne samo gmotno, ampak predvsem v tem, da je luč sveta in sol zemlje v svojem vsakdanu in da tudi v družbi zagovarja svoja krščanska stališča. Jadranka pravilno nadaljuje, da otroci doživljajo svet "preko oči staršev in njihovega zgleada". Vtis imam, da to ni več tako preprosto, kot je bilo mogoče pred 50 leti, ker se sekularizacija dokaj uspešno vriva v družinsko vzgojo še kar zgodaj. Vsekakor je zgled bistven! Naj v tolažbo staršem povem, kar sem nekoč slišal na nekem predavanju: starši sejemo, kako in kdaj pa v otroku vzkljuje, je zadeva Svetega Duha. Starši pač ne vidimo sadove tako hitro ali v taki obliki, kot to pričakujemo. Ni pa naša naloga, da žanjemo! Mi smo sejanci. Zgled pa se ne konča, ko prestopimo prag cerkve po nedeljskem bogoslužju ("uf, pa smo odpravili za ta teden"), kajti mašnik - pro Christe capite - nas pošlje na pot evangelizacije v družbo, v svet, v naše družine: "Pojdite v miru! Maša se nadaljuje v življenju"! To lahko prav tako razumemo kot poziv k "novi evangelizaciji", evangelizaciji, ki se začne v lastni družini. Oktobar in maj sta meseca posvečena Materij Božji in starši lahko dajemo zgled, ko doma moli-

mo rožni venec, ko ob začetku obedov skupaj molimo in se za dobrote zahvalimo, ko otrokom pripovedujemo o življenju kakšnega svetnika. Starši lahko evangeliziramo, ko za darilo izberemo knjigo ali film z versko vsebino (in ne samo za svoje otroke), ko se udeležimo romanja. Tako kot otroci doživljajo svet preko oči staršev, mi starši lahko gledamo na svet preko oči Nebeškega očeta in Nebeške matere. In Cerkev nam pri tem pomaga. Kdo pa je Cerkev? To smo mi, verniki, posvečene osebe, duhovniki, škofje, papež, Cerkev smo mi in Jezus je naša glava, mi pa njegovi udje, po katerih Sveti Duh deluje. Ne moremo se več zanesti na "množično" ali "tradicionalno" praznovanje nekaterih praznikov v upanju, da bo to v nas ali otrocih vžgalo ljubezen. Samo to, kar imamo (starši), lahko podarimo in posredujemo (otrokom in tudi oddaljenim od vere). Nova evangelizacija se tako sicer začne v samem jedru Cerkve, ki se krepi vedno znova v praznovanju evharistije (in sicer ne samo ob nedeljah), naj bi pa po svojih udih

izžarevala v svet kot žarki, ki na monštranci obdajajo Kristusovo telo.

Predstavljam si, da veliko število trinajstletnih otrok pozna Vojno zvezd ali Gospodarja prstanov in bi lahko povzeli zgodbo od začetka do konca, mogoče bi znali še naštet kakšne stranske zgodbe, ki so vpletene, in poznali ali spoznali Obi Wan Kenobi, R2D2 ali Gandalfa in Golluma. Ali bi znali povzeti tudi zgodbo Odrešenja, od stvaritve do razodetja, ter se spomnili Ruth, Nebukadnezarja in Juda (ne Iškarijota) in jih pravilno umeščati v Sveto pismo? Mogoče način, kako pripovedovati to veliko zgodbo, se da še izboljšati. In mogoče bo potem vse bolj jasno in privlačnejše.

Naj se še enkrat vrnem na očitek zaprtosti Cerkve in na dilemo staršev: "Vendar pa je potrebno, da na Božjo velikodušnost človek odgovori s svojo svobodno privolitvijo. Ravno to velikodušno pot so prehodili tudi tisti, ki jih danes častimo kot svetnike. Pri krstu so prešli svatovsko oblačilo božje milosti, ga ohranili čistega ali ga v času življenja očistili s pomočjo

zakramentov. Zdaj se udeležujejo poročnega slavlja v nebesih. Evharistija, h kateri nas Gospod vsak dan vabi, da se je udeležujemo v svatovskem oblačilu njegove milosti, je vnaprejšnje okušanje večne gostije v nebesih. Če z grehom umažemo ali celo raztrgamo to oblačilo, nas Božja dobrota ne zavrne ali celo prepusti naši usodi, temveč nam ponudi z zakramentom sprave možnost, da spet v celoti pridobimo svatovsko oblačilo, ki je potrebno za praznovanje". (Benedikt XVI. o priliki o povabljenih na svatbo med homilijo na dan razglasitve štirih blaženih za svetnike, 12. oktobra leta 2008).

Jezus je ustanovil Cerkev prav s tem namenom, in sicer sprejemanja grešnikov, podaritev milosti po zakramentih - potrebna pa sta svobodna privolitev in sodelovanje. Privolimo in sodelujemo tako, da pridemo v Cerkev, da pridemo k sveti maši, da se aktivno vključimo v življenje verske skupnosti in da to, kar dobimo pri evharistiji, delimo z drugimi v življenju.

Igor Pavel Merku'

## Po 8 letih izkopavanja in več zapletih Pokop žrtev iz Hude Jame je končan



Pristojne službe in izvajalci so v teh dneh končali urejanje vojnega grobišča Barbara rov v Hudi Jami, vseh 1416 najdenih žrtev pa pokopali v Spominski park Dobrava pri Mariboru. Ob koncu je mariborski nadškof Alojzij Cvikel v navzočnosti predstavnikov slovenske države in svojcev opravil še blagoslov. Vojno grobišče Barbara rov v Hudi Jami je bilo odkrito 3. marca 2009. Izkopavanje posmrtnih ostankov so spremljali številni zapleti, v določenem času je delo povsem zastalo, a je bilo po osmih letih vendarle končano.

Vse od odkritja so potekali razprave in usklajevanja med različnimi državnimi organi, komisijo vlade za reševanje prikritih grobišč, strokovnjaki, lokalnimi skupnostmi in civilnimi združenji o primerem mestu za dostojen pokop. Septembra 2015 je bilo sklenjeno, da bodo žrtve pokopane zunaj rudnika. Predvsem v krogu predstavnikov slovenske države je prevladalo stališče, da je najprimernejša lokacija v pokopnem polju na območju Spominskega parka Dobrava pri Mariboru, v neposredni bližini kostnice in spomenika, postavljenega žrtvam povojnih pobojev. Slovenski škofje so sprva nasprotovali pokopu na Dobravi in želeli, da bi žrtve iz Hude Jame pokopali v Teharjah. A ljubljanski nadškof metropolit Stanislav Zore

je po srečanju s predsednikom republike Borutom Pahorjem, ki mu je pojasnil razloge, zakaj pokop na Teharjah ni mogoč, te sprejel v vednost in kot rešitev sprejel dejstvo, da bodo posmrtni ostanki pokopani v Spominskem parku Dobrava. Marca 2016 je ministrstvo za delo objavilo javni razpis za izbor najugodnejšega izvajalca za izkop in pokop posmrtnih ostankov. Pripravljalna dela za ureditev grobišča so se začela avgusta 2016. Dne 3. oktobra lani so začeli prenos prvih posmrtnih ostankov iz začasne kostnice v Hudi Jami, pokop pa končali 27. oktobra, ko je na Dobravi potekala tudi žalna slovesnost.

Dela so nadaljevali z izkopom žrtev, ki so se še vedno nahajala v rudniškem jašku, z njihovim prenosom in pokopom v spominskem parku Dobrava. Skladno s pravili forenzične stroke so bili shranjeni tudi vzorci za morebitno naknadno DNK analizo. Po navedbah ministrstva je iz preliminarnih podatkov, ki jim jih je posredoval izvajalec prekopa in pokopa, razvidno, da je bilo v Bar-

bara rovu pri prvem izkopu leta 2009 najdenih 769 žrtev, v letu 2016 pa 647, skupaj torej 1416 žrtev. Od tega žensk ni bilo več kot 12, prav tako nobena žrtev ni bila mlajša od 17 let. Iz poročila je razvidno, da gre glede na najdena in ohranjena oblačila verjetno večinoma za pripadnike obojestranskih sil Neodvisne države Hrvaške, med žrtvami pa so lahko tudi Slovenci, so zapisali na ministrstvu. Navajajo še, da so od začetka odkritja grobišča ter za gradnjo kostnice do konca leta 2011 namenili 317.950 evrov. Dodatnih 260.102 evrov so namenili v letih 2014 in 2015 za sanacije rudniškega jaška na podlagi odločbe rudarske inšpekcije. V letih 2016 in 2017 pa so porabili še dodatnih 1.028.545 evrov za

pripravljalna dela v rudniku, izkop, arheološka ter antropološka dela, prenos posmrtnih ostankov z ureditvijo pokopnega polja in vzpostavitev prvotnega stanja na



foto Večer

območju rudnika. **Onečaščenji trije križi na povojnih grobiščih**

Vladna komisija za reševanje prikritih grobišč je v sredo, 25. oktobra 2017, prijavila Policijski upravi Maribor onečaščenje treh grobišč poleg pokopališča Dobrava pri Mariboru.

Gre za grobišča izvensodno umorjenih žrtev iz časa komunistične revolucije. Neznani storilci so porušili usmerjalno tablo in tri križe, ki jih je komisija nedavno postavila v spomin na žrtve. Policija je omenjeni dogodek zabeležila in sprožila postopke zoper neznane storilce.



V župnijski cerkvi sv. Nikolaja v Mavhinjah je bila v nedeljo, 29. oktobra, 17. revija cerkvenih zborov nekdanje devinske dekanije. Nastopilo je sedem zborov od Zgonika do Devina, sam koncert pa so uglasili na Marijine pesmi. Domači župnik g. Janko Hajšek je uvodoma izpostavil pomen in vlogo cerkvenih zborov ter de-

jal, da je koncert tudi poklon ob stoletnici Marijinih prikazovanj v Fatimi. Koncert se je sklenil z nastopom vseh sodelujočih zborov, v imenu Zveze cerkvenih pevskih zborov pa jih je na koncu nagovorila Berta Vremec in sodelujočim v poklon izročila zbirko svetih pesmi na besedilo Filipa Terčelja.





**JAZBINE** Cerkev Marije Pomočnice: blagoslov novih orgel

## Naj zvenijo Bogu in Mariji v čast!

Praznično so pozvali zvonovi lične cerkvice Marije Pomočnice na Jazbinah v soboto, 28. oktobra 2017, popoldne, ko so vaščani slovesno praznovali dva zelo pomembna dogodka: sedemdesetletnico prve sv. maše na Jazbinah in blagoslov novih orgel. 70 let je minilo od tistega 15. septembra 1947, ko je državna meja globoko zarezala v tukajšnje kraje in odtrgala od cerkvenega zalednja, od župnije Gornje in Dolnje Cerovo, zaselke Jazbine, Dolgi breg, Trebež, Kobrišče in prevalsko ravnino. Slovenska verska skupnost na italijanski strani meje je ostala brez cerkve, a je kaj kmalu poskrbela, da je dobila nov prostor za bogoslužje. Družina Carollo je namreč odstopila del kletnih prostorov, ki so jih nato vaščani preuredili v bogoslužne namene. Tu so bili verski obredi devet let, do dograditve nove cerkvice l. 1955. Za njeno gradnjo ima veliko zaslug g. Albin

Martinčič, ki je bil kot cerovski domačin tu duhovni upravitelj in je kasneje poskrbel tudi za namestitve zvonov. Te in še druge podatke je zapisal v drobno knjižico, ki je izšla ob tej slovesni priložnosti, Zdravko Klanjšček, pevec, pevovodja in organist, ki že dolga desetletja vodi na Jazbinah cerkveno petje in ima veliko zaslug tudi pri tej novi pridobitvi. Dolga desetletja je namreč v njem in pevcih tlela želja, da bi postavili v cerkvi nove orgle. Končno se je to uresničilo, tudi zaradi velikodušnosti domačinov, ki so prispevali v ta namen. Približno eno leto je orgle izdelovala orglarska delavnica Zanin iz Codroipa, v nekaj tednih pa so jih postavili na kor cerkvice na Jazbinah. Za slovesni dogodek so medse povabili msgr. Oskarja Simčiča, ki je bil kar nekaj let župnik v Števerjanu in je maševal tudi na Jazbinah. Prav on je pred sv. mašo, ki jo je daroval za vse žive in pokojne Jazbin-

ce, blagoslovil nove orgle, ki bodo bogatile ta skupni božji hram in slavile Boga. Nato je prav ob spremljavi novih orgel mogočno zapela pesem *Slava Bogu na višavah*. Msgr. Simčič je zaželel, da bi te orgle s svojim glasom razodevale, da je krščanstvo vera miru in ljubezni. "Njihovim piščalim pridružimo še naš glas, naj se vse zlije v skupno harmonijo", je rekel msgr. Simčič. V teh orglah, ki niso seveda nastale same od sebe, je dejal, ždi toliko želja, truda, zamisli, dela, umetniškega čuta, tehnične iznajdljivosti in prepotrebni darov. Zato je povabil vernike, naj se pristrčno zahvalijo Bogu za vse. Med homilijo pa je opozoril, navezujoč se na evangelij 30. navadne nedelje, da je najbolj pomembna ljubezen do Boga, ki žal v današnjem času vse bolj ugaša. Z besedami sv. Avguština je nato naglasil, naj hvalimo Boga, in sicer z vsem bitjem, ne samo z jezikom, ampak s polno zavestjo, z dejanjem in življenjem. "Bog poslušal slavo pesev tvoje srca. Božja ušesa slišijo naše misli", je poudaril msgr. Simčič, s katerim je somaševal števerjanski župnik Marijan Markežič, saj Jazbine spadajo v števerjansko župnijo. Markežič se je med drugim zahvalil vsem radodarnim darovalcem, ki naj jim Bog bogato povrne, in se jim obenem še priporočil. Orgle so zapleteno, drago glasbilo, ki zahteva veliko ročnega dela. Te, ki so izdelane po meri za jazbinsko cerkev, so stale približno 60.000 evrov. Dve tretjini te vsote so že izplačali z darovi in drugimi prispevki, ostaja pa še 17.000 evrov dolga, ki ga morajo pol poravnati čim prej, ostalo pa do prihodnjega marca. Zato se nabirka za orgle še nadaljuje. Mašno daritev je na koru ob spremljavi novih orgel, na katere je igral g. Mirko Butkovič, spremljal priložnostni zbor. Pri maši, pri kateri je bilo eno berilo, pa še kaj, tudi v italijanskem jeziku, je vse izzvenelo kot srčna zahvala Bogu za novo pridobitev in za teh sedemdeset let bogoslužja na Jazbinah.

Po maši je g. Francesco Zanin predstavil orgle, pri načrtu katerih je bil svetovalec g. Mirko Butkovič, ki ga poznamo kot dobrega organista. G. Francesco Zanin, čigar družina se z izdelovanjem kraljice glasbil ukvarja že od l. 1827, - v cerkvi sta bila prisotna tudi njegov oče Gustavo in sin Carlo, predstavnik osme ge-

neracije. Vsi so pomagali pri izdelavi orgel. Orgle družine Zanin so posejane povsod po naši deželi, so npr. v goriški stolnici, v cerkvi sv. Ignacija... Povedal je, da so bile načrtovane prav za to enoladijsko cerkev na Jazbinah in njeno akustiko. Primerne so za liturgično pa tudi koncertno rabo. "Imajo dva manuala in pedal, drugi manual je v žaluzijah, kar omogoča zmanjšanje zvoka v nekaterih liturgičnih trenutkih ali pri pevskih in orgelskih skladbah. Traktura je mehanska, tipke so iz pušpana in ebenovine, pedalna klaviatura in sapnice pa iz hrasta. Pročelne piščali so iz kositra

diciji. Zahvalni pesmi, ki so jo zapeli verniki - cerkva je bila tako ntrpana, da je marsikdo moral spremljati bogoslužje zunaj -, in priložnostnim nagovorom (nekaj misli je prebral tudi števerjanski podžupan Robert Prinčič) in zahvalam - Klanjšček je izrekel zahvalo tudi Združenju cerkvenih pevskih zborov in Zvezi slovenske katoliške prosvete za pomoč pri izdaji drobnih publikacij (v soboto sta bila prisotna predsednik ZCPZ Dario Bertinazzi in predsednica ZSKP Franka Padovan) je sledil kar dolg, a podoživeti in tehtno izveden koncert. K novim, lepo zvenečim orglam, katerih zvok se harmonično razliva

cert v jazbinski cerkvi je spadal v Kaiser Karl Festival, katerega umetniški vodja je Roberto Squillaci, tudi sam organist, ki je o tem festivalu spregovoril nekaj besed. Ta čezmejni festival, posvečen blaženemu cesarju Karlu za mir med narodi, ima "kot edini cilj kulturno rast".

Kot je navada pri nas Slovenceh, se je slovesen večer nadaljeval v prijetnem vzdušju pod šotorom, nameščenem ob cerkvi, kjer so z žlahtno kapljico udeleženci slavja nazdravili novim orglam in se zaustavili v prijateljskem klepetu.

**Nedelja, 29. oktobra**  
Slavje v jazbinski cerkvi, ki je s Čemažarjevimi poslikavami in sedaj še z odličnimi orglami prvi biserček, se je nadaljevalo tudi dan kasneje, v nedeljo. V popoldanskih urah je namreč bil na sporedu bogat koncert. Tudi tokrat je o novem instrumentu in njegovih lastnostih, pa še o značilnostih različnih registrov uvodoma spregovoril Francesco Zanin; med drugim je poudaril, da imajo cevi različnih piščali različne zvoke oz. zvočne barve - kot člani nekega zbora. V koncertnem delu je na orgle zaigral nekaj del F. Mendelssohna Bartholdyja, J. Brahmsa, J. Pachelbela in J. S. Bacha g. Mirko Butkovič, prvi orgelski mojster, ki odlično obvlada "kraljico vseh glasbil". Zborovski del pa je oblikoval Cerkevni pevski zbor Jazbine-Pevma pod vodstvom Zdravka Klanjščka in ob orgelski spremljavi Damijane Čevdek Jug. Dolgoletni dirigent in strastni pevec, idealni dedič velikih primorskih glasbenikov naše polpretekle zgodovine, je za to zanj posebno pomembno priložnost (največ zaslug za nove orgle ima gotovo on!) izbral čudovit



Msgr. Oskar Simčič blagoslavlja nove orgle

### Kratke

#### Malčki iz vrtca Ringaraja na ogledu razstave v Kulturnem centru Lojze Bratuž



V ponedeljek, 30. oktobra, je skupina petletnih otrok, ki obiskujejo otroški vrtec Ringaraja v Gorici, v spremstvu učiteljice Verene Čevdek in Darje Sfiligoj prišla v Kulturni center Lojze Bratuž na ogled razstave del Alberta Sirka. Otroke je v galeriji sprejela Tamara Kosič, ki je malčkom predstavila najprej lik Alberta Sirka, nato so otroci spoznali različne slikarske tehnike in kaj potrebujemo, da pripravimo lepo razstavo. Malčki so z velikim zanimanjem in navdušenjem sodelovali med razlago, ob koncu pa so v zahvalo gospe Tamari zapeli še dve pesmici.

Po ogledu so se otroci pomaknili v sosednje prostore, kjer so še sami postali likovni ustvarjalci in sami narisali umetnino. Risbice bodo obesili v prostorih vrtca, tako da bodo tudi v vrtcu imeli svojo "galerijo".

#### Pravljina urica v Katoliški knjigarni



Skupina otrok vrtca Črček iz Doberdoba v spremstvu staršev in vzgojiteljic je v petek, 27. oktobra, obiskala prostore Katoliške knjigarne na goriškem Travniku in se seznanila s slovenskimi knjigami, ki so primerne zanje. Vrtec iz Doberdoba se je vključil v državni projekt za pospeševanje kulture branja. Projekt je namenjen zbiranju knjig in bogatitvi šolskih knjižnic, da bi razpolagale s čim večjim številom knjig, namenjenih najmlajšim in tudi odraslim učencem. Projekt predvideva, da kupijo starši knjige in jih podarijo šolski knjižnici. Združenje italijanskih založnikov bo prispevalo za vsak vrtec ali šolo toliko knjig, kolikor so jih starši ali druge ustanove kupili. Po ogledu knjig so otroci strumno odkorakali do prvega nadstropja v deželo pravljic, kjer jim je pravljica Majda Zavavlav predstavila pravljico o sončku. Otroci so zelo lepo sodelovali in za konec tudi navdušeno zapeli. / DP



Cerkveni pevski zbor Jazbine-Pevma na nedeljskem koncertu (foto dd)

(95%) in svinca (5%). (kot zanimivost naj povemo, da imajo tudi tako napravljene piščali, ki z dotikom z vodo ali oljem zajopejo kot slavček). Vseh piščali je 576 in so različne velikosti in izdelane iz različnih materialov, vidnih pa je, v zunanosti, le 25. Orgle merijo približno 2 m v dolžino in 1,4 v globino, orgelska omara je iz jesenovine. Vse je ročno izdelano v Zaninovi delavnici po stoletni tra-

Nina Frank je študirala orgle na salzburškem Mozarteumu pri prof. Hanfriedu Luckeju, študij je nadaljevala na Kraljevi danski akademiji za glasbo v Kobenhavnu ter na Visoki šoli za glasbo v Freiburg. Magistrski študij orgel in instrumentalne in pevske pedagogike pa je končala na Akademiji za glasbo v Ljubljani. Veliko je že koncertirala doma in v tujini in prejela več nagrad. Njen kon-

šopek najlepših cerkvenih pesmi ljubega prof. Mirka Fileja, Vinka Vodopivca, Lojzeta Mava, ki jim je - med Marijinimi - dodal še Arcadeltovo *Ave Marijo* in vedno lepo Gruberjevo *Sonce že zahaja*. Poleg zborovodje, ki vselej poje z dušo, sta se kot solista izkazala tudi sopranistka Alessandra Schettino in bariton Martin Srebrnič. Pred zadnjo orgelsko točko je bil, kot je tradicija, blagoslov z Najsvetejšim, ki mu je sledila mogočna *Zahvalna pesem*. Ljudsko petje je sklenilo slavje z nepogrešljivo *Marija skoz' življenje*.

Tretji in sklepni del letošnjega slavja bo na zahvalno nedeljo, 5. novembra, ko bo ob 15. uri pel Moški pevski zbor Mirko Filej (dir. Zdravko Klanjšček); Sonja Mlejnec in Peter Simoniti (člana Ljubiteljskega gledališča Teharje, Celje) pa bosta recitala *Venec spominčič možu na grob* pesnice Ljubke Šorli v poklon Lojzetu Bratužu ob 80. obletnici njegove smrti; za orgelske vložke bo poskrbel Roberto Squillaci. Toplo vabljeni! / IK-DD (več fotografij na [www.noviglas.eu](http://www.noviglas.eu))



M. Srebrnič, D. Čevdek Jug, M. Butkovič, A. Schettino, F. Zanin in Z. Klanjšček (foto dd)



**ŠTEVERJAN** Koncert "Zapojmo skupaj - Pesem v srcih obudimo"

## Poseben poklon zamejskim skladateljem



foto dd

Z Vrabcovo Zdravljico, ki so jo skupno zapeli člani Mešanega pevskega zbora F. B. Sedej iz Števerjana, Zbora Jacobus Gallus iz Trsta in Mešanega pevskega zbora Obalca iz Kopra, se je v petek, 27. oktobra, končal zadnji izmed treh

koncertov iz cikla z naslovom *Zapojmo skupaj - Pesem v srcih obudimo*. Kot je povedal Tadej Lukman, povezovalac pestrega glasbenega večera v števerjanskem Sedejevem domu, je šlo za projekt, ki je nastal v organizaciji zbora Obalca s finančno

podporo Urada vlade za Slovence v zamejstvu in po svetu, Mestne občine Koper in Luke Koper.

Del naslova *Zapojmo skupaj* nakazuje na sodelovanje treh zborov in instrumentalistov iz Slovenije in zamejstva ter na nadaljnje povezovanje omenjenih društev. *Pesem v srcih obudimo* pa razkriva pomen projekta, obujanje dediščine slovenskih skladateljev, rojenih ali delujočih na Tržaškem in Goriškem, in na osveščanje publike oz. oživljanja kulturnega delovanja

med mlajšo populacijo. Trije zbori so namreč za koncert izbrali skladbe iz bogate zakladnice že preminulih in še živečih slovenskih skladateljev iz zamejstva, kot so npr. Ubald Vrabc, Stanko Jericijo, Pavle Merku', Ivan Grbec, Marij Kogoj, Walter Lo Nigro, Hilarij Lavrenčič in Patrick Quaggiato.

Prvi je na oder stopil domači zbor F. B. Sedej, ki ga vodi Patrick Quaggiato. Za njim je pod taktirko Sonje Mezgec nastopil krepki zbor Obalca Koper, ki namenja posebno pozornost slovenski ljudski pesmi in priromskim skladateljem, njegov repertoar pa obsega skladbe iz različnih obdobij in slogov. Poseben intermezzo sta ponudila odlična in zrela glasbena interpretata, violinist Leopoldo Pesce in harmonikar Goran Ruzzier, ki nastopata kot Duo Pesce&Ruzzier: v Ruzzierjevi priredbi sta izvedla Nigundi Solitudine e Abbandono Marca Sofianopula in suito sodobnega finskega skladatelja Mattija Murta. Naposled je nastopil še zbor Gallus pod taktirko Marka Sancina, ki je znan po tem, da predstavlja in goji zlasti slovensko glasbeno kulturo na Tržaškem. Kot smo že omenili, so trije sestavi kronali večer skupno pesmijo. / DD

PD Štandrež / Mladinski dramski odsek

## V soboto nova premiera Ogledalo, povej ...

Prosvetno društvo Štandrež si je zmeraj prizadevalo, da bi navdušilo tudi mlade za dramsko dejavnost, ki je v Štandrežu že nad petdeset let neprekinjeno živahno prisotna zaradi zelo trdoživo zagnanega in uspešnega dela dramskega odseka. Tako si je v tem dolgem obdobju sledilo kar nekaj uprizoritev, ki so jih na oder postavili tudi mladi igralci. V lanski sezoni so tako uprizorili *Butalce* v režiji nepozabnega Emila Aberška, ki je prizgodaj moral za vedno zapustiti gledališko delo z mladimi, ki

ja. Iz tega se je porodila misel za novo predstavo. Tokrat so posegli po pravljicni vsebini, ki je sicer malce drugačna. Odločili so se, da bodo uprizorili parodijo svetovno znane klasične pravljice o Sneguljčici, *Ogledalo, povej...* avtorja Stefana Joba. Vzklikla je nova, zabavna predstava, kot zatrjujejo sami ustvarjalci, ki bo premierno zaživela v soboto, 4. novembra 2017, ob 20. uri v župnijski dvorani Anton Gregorčič v Štandrežu. Prva ponovitev bo že v nedeljo, 5. novembra, ob 17. uri kot nagradna predstava za abonente



Mladi štandreški igralci v predstavi Butalci

mu je tako močno priraslo k srcu. Aberšek jim je posrejeval svoje obširno znanje, pa tudi ljubezen do gledališkega ustvarjanja. Naučil jih je še marsičesa drugega za življenje. Gotovo je mlade štandrežce "okužil" s svojim navdušenjem za gledališko umetnost, saj so se letos spet vneto lotili dela. Kot je zapisal v gledališko zgibanko Pietro Grauner, odgovoren za mladinsko dramsko dejavnost v PD Štandrež, se je njihova mlada gledališka skupina letos okrepila z novimi silami in tako pridobila novo svežino in ustvarjalno moč. S požrtvovalno mentorico Danielo Puja, ki jo vsi dobro poznamo kot dolgoletno članico dramskega odseka PD Štandrež, so se mladi spet začeli zbirati na vajah in se na njih učili nastopanja pred občinstvom, plesa in pet-

Abonmaja ljubiteljskih gledaliških skupin *Štandrež 2017*. Tekst je za svoje "varovance" priredila Daniela Puja, ki se podpisuje tudi pod režijo. S strokovnimi nasveti sta ji stala ob strani Maja Nemec, članica igralskega ansambla SNG Nova Gorica, in Božidar Tabaj, ki je kar nekaj svojega življenja podaril odrskim deskam. V predstavi bodo igrali Ester Sciauzero, Camilla Komic, Lara Proderutti, Erik Lutman, Lorenzo Marussi, Pietro Grauner, Alberto Medeot, Janoš Koglot, Nicola Grauner, Cristian Zei in Alex Devetak. Za glasbo in luči je zadolžen Simon Florenin. Za kostume je poskrbela Nevenka Tomašević, vodja šiviljske delavnice SNG Nova Gorica, sceno sta izdelala odrska mojstra Joško in Franko Kogoj.

JK

## Po sto letih v noči pred 12. soško bitko Spominski utrinek v Doberdolu



foto dd

V ponedeljek, 23. oktobra, se je v parku v Doberdolu okrog 22.30 zbrala manjša množica ob spomeniku padlim slovenskim vojakom v prvi svetovni vojni. Društvo Hrast si je zamislilo kratek in neobičajen, a pomenljiv dogodek: spominski utrinek v noči pred 12. soško bitko, ob stoletnici dogodka. Ob siju nekaj bakel in svetilk je predsednik društva Cristian Lavrenčič povedal, da se je 24. oktobra 1917 okoli 2. ure po polnoči z močnim topniškim in plinskim napadom začela zadnja, dvanajsta soška bitka, znana kot čudež oz. preboj pri Kobariidu, ki se je končala 28. oktobra istega leta. Znana je bila tudi po uporabi nove vojne taktike bliskovitega napada, za katero mnogi zmotno mislijo, da je izum druge svetovne vojne. Taktika je temeljila na uporabi topništva in hitrem napredovanju pehote, katere cilje je bil prebiti nasprotnikovo obrambno linijo na najbolj izpostavljenem mestu ter ga nato obkoliti. Posledično je bojišče zahtevalo razmeroma zelo nizko število žrtev, a visoko število ujetnikov, "zaradi tega -

čudež", je dejal Lavrenčič. Avstro-ogrskim in nemškim enotam je uspelo prebiti italijansko fronto med Bovcem in Tolminom. V nekaj dneh po ofenzivi je razpadla celotna italijanska fronta med Švico in Tržaškim zalivom, zaradi česar se je morala italijanska vojska umakniti na reko Piave in postaviti novo bojno črto. S tem je bilo bojv v Posočju konec. Po 885 dneh hudih bojev, več kot 300 tisoč pokojnih vojakov, je zadnja soška bitka pustila za sabo mir. Ob spomeniku padlim slovenskim vojakom naj toplo petje obeleži začetek in konec zadnje soške ofenzive, žrtve in, še posebej, mir, ki ji je nasledil, je sklenil predsednik.

Pevci Mešanega pevskega zbora Hrast so pod vodstvom Hilarija Lavrenčiča občuteno in zbrano odpeli pesmi Oblaki so rdeči v dirigentovi uglasbitvi, de Marzijevo Signore delle cime in, na koncu, nepogrešljivo Oj, Doberdob. Zbrani - med njimi sta bila tudi župan Fabio Vizintin in goriška občinska svetnica Marilka Koršič - so jim v hladni noči toplo zaploskali. / DD

(več fotografij, avdio in video posnetek na [www.noviglas.eu](http://www.noviglas.eu))

### Obvestila

**Društvo Tržič in ženski pevski zbor iz Ronk**, ob pokroviteljstvu občine Tržič, vabita v soboto, 4. novembra, ob 16. uri v Turistično središče Konver ob Prelosnem jezeru v Tržiču na prireditev Prosit Kaiserin; izoblikovala jo bosta igravec Daniel Dan Malalan in zbor Kraški dom pod vodstvom Vesne Guštin. Vstop prost.

**Društvo slovenskih upokoencev** za Goriško sporoča, da bo za martinovanje v soboto, 11. novembra, odpotoval avtobus ob 16. uri iz Gorice s trga Medaglie d'ore - z Gorišča z običajnimi postanki do Doberdoba, od koder bo nadaljeval pot v Tricesimo.

**PD Rupa-Peč** vabi izletnike na srečanje in ogled slik z letošnjega izleta po Grčiji. Dobimo se 14. novembra 2017 ob 18.30 v društvenih prostorih v Rupi.

**Javni razpis - 14. priznanje Kazimir Humar**. Predloge za priznanje je treba oddati do 31. decembra 2017 na naslov: Zveza slovenske katoliške prosvete - 34170 Gorica-Gorizia, Drevored 20. septembra, 85, s pripisom na ovojnic: "Predlog za priznanje".

**V ulici San Giovanni 9** v drugem nadstropju, zraven cerkve sv. Ivana, dajemo v najem trisobno stanovanje. Za informacije tel. 0039 347 6921591.

"Male oglase" najdete v posebni rubriki na našem novem portalu [www.noviglas.eu](http://www.noviglas.eu) desno spodaj.

### RADIO SPAZIO

**Vrata proti vzhodu**  
(od 3. 11. 2017 do 9. 11. 2017)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu [www.radiospazio103.it](http://www.radiospazio103.it). Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored:

**Petek, 3. novembra** (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki iz naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

**Sobota, 4. novembra** (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, terskem, rezijanskem in ziljskem narečju.

**Nedelja, 5. novembra** Ponovitev oddaje Okno v Benečijo.

**Ponedeljek, 6. novembra** (v studiu Ilaria Bergnach in Carlotta Nanut): Prazne buče močno donijo.

**Torek, 7. novembra** (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

**Sreda, 8. novembra** (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Vabilo na kavo - Izbor melodij.

**Četrtek, 9. novembra** (v studiu Andrej Baucon): Četrtek večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.



**Kulturni center  
Lojze Bratuž**



**Krožek  
Anton Gregorčič**

### SREČANJA POD LIPAMI



**40 LET NA VALOVIH  
LJUDSKEGA RADIA**


**GORIŠKA ODDAJA ZA  
ČEZMEJNI PROSTOR**

Na večeru bodo spregovorili:  
Danijel Čotar, Niko Klanjšček, Matjaž Pintar,  
Ilaria Bergnach in Stefania Beretta

**ČETRTEK, 9. NOVEMBRA 2017, OB 20.00**  
KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ - GORICA

Prosvetno društvo  
**Štandrež**

Mladinski dramski  
odsek



Stefano Job  
OGLEDALO  
POVEJ...

Vedra igra za male in velike

Priredba in režija: Daniela Puja

Strokovna sodelavka:  
Maja Nemec

Premiera  
v soboto,  
4. novembra 2017,  
ob 20. uri. Ponovitev  
v nedeljo, 5. novembra, ob 17. uri

Štandrež,  
župnijska dvorana  
Anton Gregorčič

Za abonente nagradna predstava

POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE



## Govor Paola Rumiza ob 100-letnici italijanskega poraza pri Kobaridu Kaj prinese ljubezen do svoje zemlje ob spoštovanju spomina

O dločitev, da ste v Kobaridu povabili Italijana za govornika ob 100-letnici najbolj razburjivega italijanskega vojaškega poraza, ki se je zgodil prav na teh bregovih v groznem letu 1917, lahko razumemo na dva nasprotna načina: to je lahko past ali pa pogumno dejanje fair playa.

Zame, ki poznam vsebino univerzalne etike, "pietas" bi rekli Latinci, značilne za ta muzej, in naravnost ljudi, ki so ga zasnovali in ga vodijo, ni dvomov: vaše povabilo je znamenje velike vpljivosti in obenem velike odprtosti v evropskem smislu.

To mestece ob Soči je odličan kraj, kjer bi lahko postavili spomenik ponižanju Italije in revanšizmu narodov nekdanjega avstro-ogrškega cesarstva, začeni s slovenskim narodom. A ni bilo tako.

Kobarid je grozno ime, idealno za ustvarjanje ločevanj in mi vemo, v kakšni meri politika – posebno v mejnih krajih – rada spodbuja zamere namesto povezovanja. Tu teče stoletna meja med latinskim in slovanskim svetom. Na tem mestu je tako v prvi kot v drugi svetovni vojni prišlo do spopada med dvema svetovoma. A tu, kjer so utrde hladne vojne postavljene med bunkerji iz prve svetovne vojne, prav tu, je bil po zaslugi nekaterih oseb odprtih pogledov zasnovan izjemen kraj srečevanja med narodi, ki poziva vse k skupnemu razmišljanju o tragedijah, ki so narode ločevale v nadaljevanju kratkega stoletja.

Ustvarili ste edinstven prostor, ki terja pravico do spomina brez vsake retorike ali revanšizma. In to preprosto se pripovedjo zgodbi ljudi, ki bi jih prva zverinska vojna hotela spremeniti v gole številke, vendar tu zaživijo kot posamezniki. Kot ljudje s svojo zgodovino, s svojimi koreninami, s svojimi človeškimi vezmi.

Sem Tržačan, pankrt meje kot mnogo drugih iz teh krajev. Ded po materi se je vojskoval v avstro-ogrski vojski in moj oče, Furlan po rodu, je bil častnik italijanske vojske v drugi svetovni vojni, tako

da pri nas doma, ko je bil govor o vojni in je kdo rekel "naši", ni bilo nikoli jasno, ali je šlo za Italijane ali Avstrijce. Že kot otrok sem se trudil razumeti svoje tako zapletene korenine. Leta in leta sem blodil po krajih med Redipuljo in majhnimi pokopališči, ki jih je Črni križ upravljal na Krasu v okolici mojega mesta. In to z edino željo, da bi vzpostavil posmrtno premirje med padlimi iz nasprotujočih si okopov. In da bi pripovedoval o tragediji, ki je zlomila vse nas, brez izjeme, začeni s letom 1914.

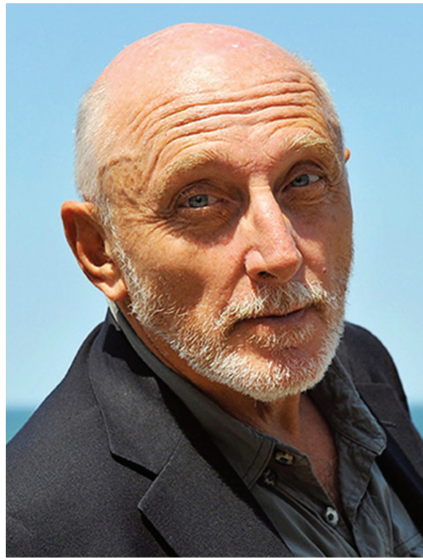
To je bil samomor Evrope. Kot novinar sem v obdobju pred stoletnico vojne 1914-18 prepotoval vse fronte velike vojne. Videl sem krvavo luno Galicije, neskončno blato zahodne fronte, vrtoglave povezovalne hodnike v Dolomitih, gozdove Karpatov, posejane s križi, krvno rdeče zore na bregovih Drine.

Pisal sem o velikih počasnih rekah, ki prečkajo staro rusko fronto in se spuščajo do Črnega morja, o krvavo rdečih borovnicah na bojiščih Romunije, o kostnicah Francije, nad katerimi leta na stotine divjih gosi, o snegu, poledelem zaradi vetra v Ukrajini, o strmih skalnatih obalah Dardanel, ki ob zatonu sonca rdečijo.

Ob koncu oktobra leta 2013, točno pred štirimi leti, prav v tem letnem času, na predvečer dneva mrtvih, sem bil na Poljskem, kjer sem prižgal sveče v spomin na padle Tržačane, ki so tam pokopani. Zaigral sem zanje na svoje orglice, prebral na glas njihova pisma, opravil pitno daritev v njihovih pokopališčih. Vreme je bilo čudovito. Zdelo se je skoraj, kot da bi se odprlo nebo na drugi svet, zato da bi se lahko pogovarjal s Sencami. No torej, po vseh teh potovanjih sem prišel do preprostega sklepa: mir branimo, s tem da ohranjamo strah pred vojno. Nič ni bolj zdravega od strahu za ohranjanje človeškega rodu. Sporočilo zgodovine je jasno: če se je

Evropa vrgla v brezno in je v stanju, da se obnaša kot mesečnik, se je to zgodilo zato, ker je pozabila na vojne iz preteklosti.

Od tod izhaja prepričanje, da se



mir lahko opira le na našo pošteno sposobnost gojiti spomin in preprečiti, da naše praznine v spominu zapolnijo zlonamerni sejalc razdora. Z veliko zaskrbljenostjo opažam, da ta sposobnost peša. Prav med svojimi potovanji po vojnih frontah sem namreč prvič zaznal prve znake škripanja evropske hiše. V Evropski zvezi nekaj ni delovalo že takrat, tik pred letom 2014.

V Bruslju niso znali izkoristiti izjemne priložnosti, da bi ponovno strnili Evropejce, s tem da bi jih opomnili na tragedije, ki so v preteklosti povzročile ločevanja. Ni bilo takrat slišati visokih govorov, ki bi bili sposobni se dvigniti in leteti nad posameznimi narodi in njihovimi pristranskimi interesi. Slišati je bilo le neuglašen koncert: francoske godbe na pihala in molk Nemcev, evforijo Poljakov za njihov narodni preporod in zamero Madžarov zaradi njihove liliptanske države. Belgijci proti Nemcem, Hrvatje proti Srbom, zbegane Angleže, ujete v bolno nostalgijo za izgubljenim imperijem in že pripravljene na izbiro

Brexita. In v Bruslju so bili zmedeni, diplomatsko tihi, da ne bi razburili te ali one nekdanje vojskujoče se države.

Začela se je oblikovati velika vrnitev k secesijam, ksenofobijam, žičnim oviram in mejam. Zaradi vsega tega sem prišel do nekaterih praktičnih sklepov. Pomislil sem, da je za rešitev Evrope potrebno poživiti spomin na prvo svetovno vojno. A kako? Sit sem bil spominskih slavij in proslav. Godbe na pihala in dviganje zastav niso več služile ničemur. Žive priče dogodkov so umrle, kolektivni spomin se je skrajšal in mladina ima na razpolago revolucionarna komunikacijska sredstva, ki jih je treba upoštevati. Potreben je bil nov način pripovedovanja. A kateri?



To sem razumel neko noč med nevihto, ko sem spal v majhnem šotoru prav tu, na tej gorski fronti nad dolino Lepene. Rumeni, rdečkasti, zeleni bliski so razsvetljevali prostor med Krnom in Kaninom, vlekla jih je neizmerna gmota starega železa, ki še vedno leži pod zemljo na obeh bregovih Soče. Gromi so bobneli kot topovski strelji in odmev jih je postoteril. Medtem ko je deževalo, tudi v moj šotor, sem ponovno prebral pisma takratnih vojakov in se zavedel, da so mi veliko več pomenila kot takrat, ko sem jih bral zaprt v svoji knjižnici.

Na tistem mestu sem razumel, kaj je manjkalo spominu. Ni dovolj

razumeti z umom. Treba je čutiti, s telesom. Tista vojna je človeškemu telesu povzročila nekaj, česar ni nikoli prej doživel. Zato je bilo potrebno obuti tiste gojzarje in obleči tiste uniforme, se povzpeti na tiste bregove, na njih spati, pokriti z neprimernimi platni, nositi težo, ki so jo imeli na ramenih tisti fantje, približati se fronti na tistih železnicah in nato nadaljevati peš z muko. Poslušati tišino Zemlje brez tabličnega računalnika in električne luči.

Preprosto rečeno, bilo je potrebno zamenjati spominske proslave z nečim starejšim, da prikličem njihove sence, in to do skrajne meje avtosugestije. Vživeti se in sklicati na zbor sence.

Tiste fante iz prve vojne, vam prisegam, sem slišal, in to večkrat. Slišal sem jih v Ypresu, na belgijski fronti, kjer vsak večer točno ob osmih trobentači zaigrajo Tišino pod ogromnim lokom vrat Menin, v katera so vklesana imena 120 tisoč britanskih vojakov, trupla katerih so izginila v blatu Flandrije. Med tistim preprostim obredom so vsi osuplo molčali in na koncu le s težavo prihajali k zavesti, tolikšna je bila ganjenost, ki so jo doživeli.

Slišal sem jih na pokopališčih v Karpatih, kjer se je zdelo, da jih okrog pokopališč poslušajo vojske bukev, javorov, brez, jelš, postavljene v pozor kot grenadirji in s koreninami, zaritimi v telesa naših dedov. Slišal sem jih tudi tukaj, v tej dolini med Tolminom in Julijski-

mi Alpami, kjer vse, od cerkvice na Javorci do Ruske kapele, od majhnih lesenih mostov čez Sočo do strelskih jarkov na Kolovratu, opozarja na skrb za vzdrževanje krajev ter na intimen in ganljiv odnos domačinov do spomina. Slišal sem jih predvsem v tem majhnem muzeju, ki je spremenil uso do celotne doline, saj bi brez njegove ostala neznano obrobje.

To je časovni stroj, premestitev v zgodovino, prostor, kamor je treba vstopiti oprežno v znak spoštovanja do Senc, ki tu bivajo. Če bi sam ostal čez noč v muzeju, sem prepričan, da bi slišal tiho šušljanje v številnih jezikih, šuštenje vojaških plaščev, premikanje naboj-

nic in lahko topotanje gojzarjev po suhem jesenskem listju ali po skorji snega ob koncu zime.

Videl bi iti mimo češke ključavničarje, pastirje iz Abrucev, trgovce s konji iz Hercegovine, sibirske gozdarje, piemontske železničarje, židovske izvoščke iz Galicije, kmete iz Emilije, dalmatinske Colnarje in še rudarje iz siciljskih rudnikov žvepla, samotarske hribovce Hutsule, ciganske jezdece. V muzeju je niša, v kateri je rekonstrukcija alpina v kaverni. V njej je lutka v vojaški uniformi, ki piše očetu. Slišita se njen glas in v ozadju pesem Stelutis alpinis v znak spoštovanja do vojakov, ki so padli na bregovih. Rekonstrukcija je strašno vznemirljiva. Videl sem nekatere Nemce, ki so iz tiste sobe prihajali s solznimi očmi. Na ta način gradimo Evropo. Bolj uspešno kot z govori stotih politikov.

Moje srce je polno hvaležnosti do ljudi, ki so znali premostiti velik začetni skepticizem in so hoteli to ustvariti. V prvi vrsti sem hvaležen Zdravku Likarju, nekdanjemu načelniku upravne enote Tolmin, ki je razsvetljen človek in pobudnik muzeja, ravnatelju Jožetu Šerbcu, ki me je prijazno pospremil iz tolminske ravnine do grebena Kolovrata, Željku Cimpriču, podravnatelju muzeja, nedosegljivemu zbiralcu zgodb, ki danes opremlja razstavo ob stoletnici. Gre za zgodbe, kot je tista o stotniku bersaljerjev, ki se je odločil, da ne bodo streljali na avstrijski oddelek, ki so ga zagledali skozi megljo, ko je brez vsake zaščite mukoma napredoval v svežem snegu. Ali za zgodbo vojaka, ki piše: "Kako je prijetno spati na tleh po večdnevni neprekinjeni hoji". Ali pa za nemške Schutzene, preoblečene v Bosance, s fesom na glavi, zato da ne bi razkrili Italijanom svojega prihoda v Bovec, in ki so ob sebi imeli celo muezina, ki je dvakrat na dan klical k molitvi.

Moral bi se zahvaliti vsej dolini. Izraziti svojo hvaležnost Branku Medvešu, lastniku kmečkega turizma, za skrbno očiščenje italijanskih jarkov, ki so okrog njegove hiše. Ali Stanku Šekliju, ki je na lastne stroške obnovil hišo, kjer je Rommel prespal nekaj ur pred zavzetjem Matajurja.

Ta skupnost, ki živi ob bregovih najbolj bistre evropske reke, nam dokazuje, koliko bogastva, moralnega in materialnega, lahko prinese ljubezen do svoje zemlje ob spoštovanju spomina.

### Boris Cavazza je prejemnik nagrade bert

## "Sam o sebi nikoli ni govoril v presežnikih in naučenih frazah"!

Boris Cavazza je dobitnik nagrade bert za življenjsko delo na področju filmske igre. Od leta 2014 jo podeljuje Društvo slovenskih režiserjev. Vsi tisti, ki smo spremljali in še spremljamo skoraj petdesetletno ustvarjalno pot Borisa Cavazza v gledališču, na filmu in televiziji, smo izjemno veseli, da je letos to nagrado, ki jo je kot prva prejela igralka Štefka Drolc, letos aprila pa jo je društvo posmrtno namenilo igralki Ivi Zupančič, prejel prav Boris Cavazza. Tu na gorškem ga imamo malce za svojega, saj, čeprav se je rodil v Milanu italijanskemu očetu (leta 1939), se je družina preselila v Slovenijo, ko mu je bilo devet let. Njegova mati je bila namreč iz Solkana, kjer je tudi

preživel kakšno leto svojega življenja. Po osnovni šoli se je leta 1956 vpisal na Pomorsko šolo v Piranu. Od leta 1960 do 1963 je plul po morju in tam videl marsikaj, se marsičesa naučil in si nabral ničkoliko izkušenj. Tudi zaradi tega je lahko potem tako pronicljivo in z veliko občutljivostjo vstopal v svoje vloge. Leta 1964 se je namreč vpisal na Akademijo za gledališče, radio, film in televizijo (AGRFT) v Ljubljani. Po študiju je delal v Slovenskem stalnem gledališču v Trstu, leta 1971 se je zaposlil kot igralec v SNG Drama Ljubljana. Med letoma 1985 in 1988 je bil zaposlen v Slovenskem mladinskem gledališču, nato se je vrnil v ljubljansko Dramo. Kot gost pa je s svojo močno odrsko

prisotnostjo požlahtnil marsikatero predstavo v skoraj vseh drugih slovenskih gledališčih. Vzporedno z odmevnimi gledališkimi vlogami je namreč ustvarjal na filmu, začeni s manjšimi vlogami, a vedno bolj vraščajoče in nepogrešljivo v slovenski filmski svet, pa tudi jugoslovanski. Sodeloval je tudi v nekaj mednarodnih koprodukcijah. Kot so zapisali v utemeljitvi, Cavazzi maske veličine ni bilo nikoli treba nadevati ali odlagati, ker je nikoli ni potreboval - največji vedo, da zadošča, če si samo človek s človeškim obrazom. V utemeljitvi so izpostavili tudi igralčevo "neverjetno senzibilnost, s katero blesti na platnu". Zapisali so tudi, da je



Cavazza postal "naš filmski maček - kot Belmondo, a boljši igralec; kot Brando, a bolj zdrave pameti; kot Steve McQueen, a ni bil ne junak ne antijunak, predvsem pa sam o sebi nikoli ni govoril v presežnikih in naučenih frazah".

"In če sploh kdo, je lahko prav Boris Cavazza brez skrbi, da ga čaka še ogromno filmskih izzivov, in to po petdesetletni karieri na filmu (in seveda v

gledališču, na radiu in na televiziji), ker še vedno deluje povsem brezčasen, skoraj samoumevno vitalen, kot da je v njegovem pogledu nešteto ključev za vse duše, v katere vstopa, ko ga gledajo", so še zapisali v Društvu slovenskih režiserjev. Cavazza, ki mu je nagrada bert Društvo slovenskih režiserjev namenilo dva tedna, potem ko je na Festivalu evropskega in mediteranskega filma v Piranu

prejel nagrado za igralski prispevek k slovenskemu filmu, je zaigral npr. v filmih, *Muke po Mati*, *Vdovstvo Karoline Žašler* in *To so gadi*, pa v novejših filmih *Primer Feliks Langus*, *Kratki stiki*, *Piran*, *Osebnja prtljaga* in v mnogih kratkih filmih. Utemeljitev so v društvu režiserjev sklenili z besedami: "In kljub mnogim filmom, v katerih si nastopil, je še vedno premalo slovenskih filmov z Borisom Cavazzo, enim in edinim".

Boris Cavazza je prejel številne nagrade, med njimi nagrado Tantadruj za življenjsko delo, Borštnikov prstan, Župančičevo nagrado, Prešernovo nagrado in nagrado Prešernovega sklada ter več Borštnikovih nagrad. Slavnostna podelitev nagrade bert bo 23. novembra v Slovenski kinoteki. Pred podelitvijo bodo prikazali film po nagrajenčevem izboru, *Leta odločitve* režiserja Boštjana Vrhovca.



## Kratke

## V NUK so na ogled upodobitve slovenskih krajev iz sredine 19. stoletja

V Narodni in univerzitetni knjižnici (NUK) so odprli razstavo Podoba Slovenije v obdobju narodnega prebujenja - upodobitve slovenskih krajev iz sredine 19. stoletja. Postavitve, ki prinaša kolaž najlepših vedut iz sredine 19. stoletja, so pripravili ob istoimenski monografiji raziskovalca upodobitev slovenskih krajev Ivana Stoparja.

Razstava predstavlja zadnjega v seriji topografsko-vedutnih albumov, ki je nastal po zamisli umetnostnega zgodovinarja Ivana Stoparja in založnika Primoža Premzla ter s sourejanjem umetnostnega zgodovinarja Igorja Sapača.

Monografija, ki je izšla lani novembra, prvič doslej celovito predstavlja vse na slovenski prostor vezane vedute, ki so okoli



sredine 19. stoletja izšle v okviru grafičnih serij.

Sredina 19. stoletja je namreč pomenila pravi razcvet vedutnega slikarstva na Slovenskem. Takrat so nastale številne grafične mape s

kakovostnimi litografskimi upodobitvami naših najpomembnejših urbanih središč, krajinskih in arhitekturnih zanimivosti.

Posebno mesto med njimi zavzemajo Wagnerjeve vedute Kranjske in Koroške, pa tudi Kuwassegove vedute z območja slovenske Štajerske, tem pa se pridružujejo tudi številne vedute naših zdravilišč, zlasti Rogaske Slatine, Bleda, Dobrne in Rimskih Toplic, ki so takrat slovela po vsej srednji Evropi.

Natanko 100 grafičnih del, nastalih med letoma 1836 in 1860, motivno prikazuje upodobitve naravne in kulturne krajine od Štajerske in Koroške mimo zaselkov ob Savinji do Zasavja, Posavja k Notranjski na Primorsko. Vsebinsko zajema čas pred začetkom industrializacije in obenen obdobje, ko je izum prenosne aparature s Francoskega med nenavadnostmi včerajšnjega sveta potisnil vedutiste.

Knjiga poleg bogatega slikovnega gradiva vsebuje avtorjevo študijo, ki v uvodnem delu predstavi topografsko ustvarjalnost na slovenskih tleh od 17. do druge polovice 19. stoletja. Ta čas so ob podpori kupcev oz. mecenov zaznamovali Janez Vajkard Valvasor, Georg Matthäus Vischer, Carl Reichert in številni drugi.

Celota pa odraža čas, v katerem je vznikala in se prebujala narodna zavest, ob korenitih spremembah komunikacijskih in prometnih ureditev, bivanjskih načinov, vsakdanjih navad ter poti.

Nekaterim že znanim vedutam iz domačih in tujih grafičnih zbirk so dodane reprodukcije unikatov iz zasebnih zbirk; nekatere od teh so še zlasti pomembne, saj se je po smrti lastnika zbirke v tujini za njimi izgubila vsaka sled, a so dela k sreči ostala evidentirana in so zdaj prvič predstavljena javnosti.

## V poklon latinskemu pesniku Ovidu ob 2000-letnici smrti

V mrzlem Pontu na obali Črnega morja je pred dva tisoč leti v izgnanstvu ugasnilo življenje latinskega pesnika Ovidija. Njegov glas pa je še dalje zvenel v umetniških stvaritvah pesnikov, pisateljev, slikarjev in glasbenikov, vse do današnjih dni. Njemu bo posvečen dogodek Veličastna predstava obliki, ki ga v sodelovanju z Videmsko univerzo prirejata Klasična liceja Dante Alighieri in Primož Trubar. Hommage sulmonskega pesniku, ki se je proslavil kot glasnik ljubezni in se v evropsko kulturno zakladnico zapisal s tematizacijo odnosa narava-umetnost, bo priložnost za pogovor o poeziji, ki kljub času ohranja neokrnjeno sposobnost ustvarjanja in poustvarjanja resničnosti.

O pripovednih in dramskih prvinah v Ovidijevi ljubezenski elegiji bo razmišljal Marko Marinčič, redni profesor na Oddelku za klasično filologijo na Univerzi v Ljubljani in prevajalec Ovidijevih verzov, prvič gost v Gorici. Chiara Battistella z Videmske univerze bo analizirala Kiklopov prizor v Metamorfozah v luči spajanja treh pesniških vrst, epike, elegije in pastirske pesmi. Profesor latinske književnosti na Videmski univerzi Marco Fucecchi bo predstavil razmerje med umetnostjo in oblastjo in opozoril na preobraževalni učinek, ki ga umetnost udejanja nad stvarnostjo. Ovidijev glas bo neposredno zazvenel v odlomkih, ki jih bodo prebrali dijaki obh licejev ob glasbenih točkah svojih sošolcev.

Veličastna predstava obliki vabi v petek, 3. novembra, ob 18. uri v dvorano Palače De Bassa, Prehod Edling (na vogalu z ulico De Gasperi) v Gorici.

## SNG Nova Gorica / Premiera: Don Juan Hedonistični uživač, ki mu ni nič sveto

Sredi oktobra je bila v Slovenskem narodnem gledališču Nova Gorica tretja uprizoritev letošnje abonmajske sezone. V intimni zbranosti malega odra je v še enem izvirnem gledališkem tolmačenju zaživel Don Juan, ki ga je v dramsko, a tudi življenjsko brezčasnost odel eden izmed največjih komediografov vseh časov Jean Baptiste Poquelin Moliere (1622-1673). Po tragikomediji Don Juan, ki je bila prvič uprizorjena l. 1665 v gledališču Palais Royal in je dvignila kar nekaj prahu, večkrat segajo tudi gledališke hiše na Slovenskem, saj se ob uprizorjanju tega nebrzdanega, brezvestnega zapeljivca, pa tudi lažnivca, ki je za potešitev spolne sle pripravljen tudi ubijati in se pri tem prav nič ne kesati, vsakič odpirajo nove interpretativne možnosti. Takšnega človeka, ki ga nikoli ne zapeče vest, ko za svoje nizkotne cilje uporablja vse mogoče nakane, z lahkoto najdemo tudi v našem današnjem razčlovečenem svetu, kjer se marsikdo poživlja na vrednote in medčloveške odnose, le da sam doseže to, kar si želi, ne da bi se oziral na sočloveka in njegova čustva. Don Juan (v tekočem, sodobno zvencem prevodu Pri-

moža Viteza), ki nam ga je v svoji režijski viziji, ob dramaturški pomoči Nine Šorak, predstavil zelo mlad režiser Daniel Day Škufca, se niti za trenutek ne pokesa svojih grehov in zablod, niti takrat ne, ko se na pokopališču posmehuje iz Komturja, ki ga je umoril, da bi se lahko spečal z njegovo hčerjo, niti ne, ko povabi izzivalno in porogljivo kip na večerjo. Nič ga ne prizadene, niti ko ta sprejme povabilo in res pride, in niti ne takrat, ko se sam pogrezne v žrelo pekla. Iz Don Juana vejejo le izzivalnost, sarkazem in tisto, na trenutke že odvratno poželjenje, ki ga žene k nebrzdanemu osvajanju žensk. Da doseže cilj, se poslužuje tudi poroke, saj so zanj zakramenti, Bog in vse, kar je božjega, deveta briga. Celo krepotno donjo Elviro povleče iz samostana in se poroči z njo, da bi jo seveda ob prvi skomini po drugi ženski takoj zapustil. Kot tak je lahko enkratni vzor tudi za današnje osvajalce ali pa morda njegovo ravnanje nevarno privlači tudi ženski svet? Zakaj pa Don Juan sploh počenja to,

kar počenja? Kakšna je tista sila, ki ga neustavljivo vleče v ta nemoralna dejanja? In kje so meje njegove svobode, ki z lahkoto potepta svobodo sočloveka? Novogoriška uprizoritev izziva gledalca, naj premisli o vsem tem, preden brez-pogojno obsodi Don Juanova dejanja. Trezen človek bi sicer s

duševno praznega, ki tudi iz dolgočasja počenja, kar se mu za- hoče, je po režijski zamisli Škufce orisal mladi igralec Matija Rupel v mladostniški vihravosti, ki misli, da mu je vse dovoljeno, in zdi se, da mu je res. Njegova očitajoča vest naj bi bil Sganarelle, a je prešibak, da bi mu kljuboval. Uslužnega slugo je v brezmejno predanost, pa tudi oportunitizem odel Žiga Saksida. V Komturjev kip, ki je v predstavi manj strašljiv

oz. "onstranski", kot smo ga bili vajeni videti, se je z imenitno izdelanim "kamnitim kostumom" kostumografa Andreja Vrhovnika prelevil Radoš Bolčina (prav tako odlična oblikovalka maske Tina Prpar). Več drugih nastopajočih likov so prepričljivo izoblikovali Liza Marija Grašič



Arna Hadžialjevič, Matija Rupel, Liza Marija Grašič (foto SNG Nova Gorica / Peter Uhan)

zelo radoživa kot Karlina - Arna Hadžialjevič, učinkovita še posebej v vlogi jezne, užaljene, prevarane Elvire - Miha Nemeč in Žiga Udir. Predstava se vije v hitrem, dinamičnem ritmu na okusno izdelanem scenskem prizorišču Urše Vidic, ki se je navdihovala tudi pri iluzionističnem slikarstvu. Opazno je tudi delo oblikovalke giba Evin Hadžialjevič. Posebno vzdušje je z osvetljevanjem posameznih prizorov kot vselej mojstrsko ustvaril Samo Oblok.

Iva Koršič

## PD Štandrež / Abonma ljubiteljskih gledaliških skupin

## Kopica smeha ob humornih utrinkih

Abonenti abonmaja ljubiteljskih gledaliških skupin Štandrež 2017, ki ga od l. 2000 neprekinjeno prireja PD Štandrež pod domačim zvonicom, v župnijski dvorani Anton Gregorčič, so se na drugem srečanju s komedijskimi predstavami, v nedeljo, 29. oktobra 2017, zabavali in nasmejali ob komičnih trenutkih, ki so jim jih podarili igralci Gledališke skupine KD Dekani s Koprškega. Tretjič so prišli k nam v goste in tokrat so prikazali vrsto kratkih prizorov pod naslovom Revija najboljših skečev. Kot je pred predstavo povedal vodja skupine Boris Piciga, se njihovo gledališko delovanje od drugih ljubiteljskih odrov razlikuje po tem, da sami nastopajo le z lastnimi teksti. Pri pisanju le-teh navadno uporabljajo primorsko narečje. Ena izmed prednosti skupine, ki bo prihodnje leto zabeležila dvajsetletnico delovanja, je namreč tudi ta, da ohranja živo domačo govorico, ki je sočna, pojoča in seveda polna sonca in iz roda v rod prenaša zdrave, modre misli ljudi, ki so bili povezani s kraško zemljo in seveda navezani nanjo. Tudi v tem šopku skečev - vsak je imel svoj naslov, npr. Med prijatelji, Na tržnici, Božično kosilo, Vnuk na



Foto DP

obisku pri nonotih..., ki jih je vsakič napovedal Piciga, je bilo kar nekaj narečno obarvanih - nekateri so bili celo v rim! Prav zaradi sočnosti izražanja je vsebina vzbudila še več smeha. Gledališka skupina Dekani, ki šteje sedem članov, je te vedre prizore ponovila že 350-krat! Nič čudnega ni, če povsod naletijo na odobravanje občinstva, saj so protagonisti skečev navadni ljudje s svojimi slabostmi in napakami, te pa so bile že od nekdaj najbolj priljubljena tema komedij. Tudi odnos med žensko in moškim, ki je navadno opisan kot manj bister in bolj neroden ter naiven od ženske, vzbuja v gledalcih smeh, kot tudi odnosi med mlajšimi in starejšimi, ki mladine ne razumejo, ker se pač večja razkorak med generacijami. V smešnih situacijah, vzeti iz vsakdanjega življenja, gledalci zlahka prepoznajo tudi lastne nerodnosti in podobnosti, zato pa vzbujajo še več pristnega smeha. Kot po navadi je Božidar Tabaj izrekel dobrodošlico gostom in zvesti publiki, ki je tudi tokrat popolnoma zasedla štandreško župnijsko dvorano. Gledalce je povabil na nagradno predstavo, ki bo v nedeljo, 5. novembra 2017, ko bodo na štandreškem odru nastopili igralci Mladinskega dramskega odseka PD Štandrež z novo uprizoritvijo Stefana Joba Oglevalo, povej... Naslednja abonmajska predstava bo v nedeljo, 12. novembra 2017. V goste bo prišlo Gledališko društvo Kontrada - Kanal s predstavo Vaja zboru Vinka Möderdorferja. Ker je to Martinova nedelja, bodo prireditelji poskrbeli za prijetno druženje ob pečenem kostanju in novem vinu. / IK

## Vladka Tucovič

## Ločilo tri pike

Pogosto se pogovarjam s kom, ki je povsem prepričan, da kakšno ločilo rabi pravilno, potem pa se kar ne more načuditi, da se je motil. Učimo se, dokler živimo, in vsak, ki dela, dela tudi napake, to je povsem naravno.

Naj nam ti dve resnici pomagata pri vprašanju o rabi treh pik. Ponavadi jih rabimo, ko želimo nakazati zamolk ali nedokončano misel (Ne vem, kaj bi ti rekel ...). Pogosto z njimi pokažemo, da se naštevajo še ni končalo (Kupil je jabolka, hruške, marelice ...). Kadar jih postavimo v oglate ali poševne oklepaje [...], /.../, predstavljajo izpust črke, besede ali več besed, npr. v citatih: "Ločila so lahko končna ali nekončna [...], poznamo jih več vrst". Ni pa ustrezno, da tri pike postavimo na začetek ali konec citata: "[...] poznamo jih več vrst", sodijo zgolj na mesto, kjer je kaj izpuščeno.

Zdaj pa k podatku, nad katerim so uporabniki jezika najbolj začuden. Tri pike so namreč nestično ločilo, kar pomeni, da mora biti med besedo, za katero postavimo tri pike, in tremi pikami - presledek. Prav je torej: Vidimo gozdove, polja, reke ... Narobe pa: Vidimo polja, gozdove,

## JEZIKOVNICA

27

reke... Tri pike se namreč po slovenskem pravopisu ne smejo držati spredaj stoječe besede. In še ena malenkost, ki marsikoga začudi: pred tri pike ne postavimo vejice. Prav je torej: Prebrali smo romane, pesmi, kratke zgodbe ... Narobe pa: Prebrali smo romane, pesmi, kratke zgodbe, ... Če v takem primeru pred tri pike postavimo vejico, smo se zapletli v hiperkorektnost, v lastnost torej, da popravljamo kaj, kar ni narobe, ali da dodajamo kaj, česar ni treba. Seveda pa drži tudi, da bomo marsikje, v javnih napisih oz. obvestilih videli napačno rabo. Pogostost napačne rabe pa (zaenkrat) še ne upravičuje njene pravilnosti, zato kar pogumno drugič naredite presledek, ko vas bo zamikalo, da bi tri pike priključili besedi pred njimi.

Doc. dr. Vladka Tucovič na Oddelku za slovenistiko Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem (Koper) izvaja pravopisne in lektorske vaje. Jezikovna vprašanja, o katerih bi radi brali v Jezikovnici, ji lahko pošljete na e-naslov: vladka.tucovic@fhs.upr.si ali na uredništvo Novega glasu.



## DSI / Eno leto po izidu knjige Martina Breclja

# Obračun Anatomije političnega zločina

Lani je založba Mladika izdala knjigo *Anatomija političnega zločina*, ki so jo predstavili v Tržaškem knjižnem središču TS360 in je močno odmevala v slovenski javnosti. Naleta je na veliko zanimanje, a bila je deležna tudi kritik in pomislekov. Društvo slovenskih izobražencev je povabilo njene avtorja, tržaškega novinarja Martina Breclja, da leto dni po izidu spregovori o predstavivah in odmevih nanje.

Knjiga obravnava trojni umor v Rossettijevi ulici 31, ko so 10. marca 1944 izgubili življenje dr. Stanko Vuk, njegova žena Danica Tomažič in dr. Drago Zajc, ki se je takrat mudil pri njihju na obisku. Martin Breclj se je lotil raziskovalnega dela, saj je ugotovil, da je bilo o trojnem umoru že veliko napisanega, a ga ni

nihče podrobno raziskoval z zgodovinskega vidika in z brskanjem po arhivih. Zato je najprej skušal zbrati že znane podatke o umoru trojice in pridobiti čim več novih. Raziskoval je po javnih in zasebnih arhivih v Trstu, Gorici, Novi Gorici, Ljubljani in Rimu. V knjigi navaja vire iz 27 arhivskih fondov in iz osmih drugih zbirk; o dogodku je zaslišal sorodnike žrtev in njihove znance ter našel deset pričevalcev. Pri raziskovanju se je posvetoval tudi z zgodovinarji, ki so se že ukvarjali s tem dogodkom. Predavatelj je najprej povzel glavne cilje, ki si jih je zastavil, in temeljne izsledke, do katerih se je dokopal.

Povzel je svoje pisanje v drugem delu knjige, v katerem je kritično analiziral prispevke piscev, po katerih so zločin zagrešili na-



Foto damij@n

sprotniki OF, ne glede na to, če so bili četniki, domobranci ali pripadniki drugih oboroženih sil na nemški strani. Ugotovil je, da njihove rekonstrukcije ne zdržijo analitične kritične preso-

je. V tretjem delu je obravnaval prispevke piscev, po katerih je trojni umor treba pripisati komunističnim voditeljem OF, in spet ugotovil, da marsikatera razlaga ne zdrži kritične presoje. Obenem je razvil svojo rekonstrukcijo dogodka in jo povzel v štirih tezah.

Trojni umor so izvedli trije pripadniki Varnostno-obveščevalne službe OF (VOS), in sicer njen načelnik na Južnem Primorskem Vidko Hlaj ter varnostnika Albert Gruden in Slobodan

Šumenjak. Nekateri informatorji VOS so v svojih poročilih primorskemu in osrednjemu vodstvu VOS in Komunistične partije Slovenije (KPS) prikazali zlasti Stanka Vuka v negativni luči. Naročnike umora je treba iskati med člani Centrane komisije VOS in komunističnimi voditelji, ki so nadzirali delovanje VOS na primorski pokrajinski ali višji ravni. In četrta točka, glavna tarča trojnega umora je bil Vuk. Hoteli so se ga znebiti, ker je bil v njihovih očeh moteči element. Danica pa je padla zaradi moža, ker je bila politično "kompromitirana". Dr. Drago Zajc je bil zapisan kot politično problematična oseba pri OF.

Martin Breclj je za omenjeno knjigo prejel priznanje Boruta Meška 2016, ki ga podeljuje Društvo novinarjev in publicistov Slovenije, z utemeljitvijo, da gre za pomemben prispevek pri razkrivanju slovenske polpretekle zgodovine. Založba Mladika jo je dala ponatisniti, o njej pa je poročala glavnina slovenskih medijev.

V drugem delu večera je Breclj povzel kritike in pripombe zlasti štirih piscev: generalmajorja v

pokoju Marijana F. Kranjca, Jolke Milič, dr. Bojana Godeše in Ravla Kodriča. Glavna kritika je predvsem ta, da so njegove teze nezadostno utemeljene. Z vrsto dokazov in s podrobnimi informacijami je Breclj dokazal nasprotno. Analiziral je takratne položaje znotraj VOS-a in sestavil poročilo o treh osumljencih – Albertu Grudnu, Vidku Hlaju in Slobodanu Šumenjaku.

Ob koncu je Breclj omenil še kritike ljubljanskega zgodovinarja dr. Bojana Godeše, ki se je ob knjigo obregnil na predstavitvi na knjižnem sejmu v Ljubljani, v daljšem zapisu v Primorskem dnevniku in v prispevku O primorskem antifašizmu v zborniku TIGR. Na vsako kritiko je odgovoril s tehtnimi dokazi. Dejanstvo so knjigo pred objavo prebrali trije zgodovinarji – dr. Jože Pirjevec, dr. Renato Podbersič in dr. Boris Mlakar, ki niso imeli nobene pripombe. Kot je dejal Breclj, je njegova rekonstrukcija trojnega umora še bolj veljavna in trdnjša, saj je prestala nekaj preizkušenj. Obenem je javnost pozval k nadaljnjemu raziskovanju.

Metka Šinigoj

## Mednarodni posvet o Miramarskem grajskem parku

# Prenova naj bi mu povrnila nekdanji sijaj

V ponedeljek, 16. oktobra 2017, je po jutranjem vodenem obisku grajskega parka v Miramaru v sklopu okroglega mize *Thinking Miramare* v reprezentančni dvorani deželne palače na Velikem trgu v Trstu potekal še strokovni posvet. Na konferenci je sodelovalo več mladih arhitektov in strokovnjakov iz Italije in Avstrije. Dogodek, ki ga je organizirala direktorica Miramarskega grada in parka Andreina Contessa, je bil namenjen propada-

tesse, ki se je zavzela, da bi grajski park ponovno zaživel in bil na razpolago vsem običajcem, predvsem pa Tržačanom. Povedala je, da predstavljata Miramarski grad in park dva neločljiva simbola tržaške kulture, vezana na habsburško monarhijo, na katero so vsi Tržačani izredno ponosni. Izjavila je, da je izrednega pomena, da se z mednarodno priznanimi strokovnjaki pogovorimo o prihodnjem dolgoročnem načrtu, ki bo parku omogočil preživetje.

Med najvidnejšimi izvedenci, ki so predavali na okrogli mizi, namenjeni miramarskemu parku, lahko omenimo Brigitte Mang, direktorico avstrijske kulturne fundacije Dessau-Worlitz, nekdanjo direktorico cesarskih Schönbrunskih parkov na Dunaju, Maria Tureto, direktorja Savojskih kraljevih rezidenc, med katerimi izstopa Venaria Reale, in arhitekta Andreasa Kiparja, predsednika podjetja Land srl in člana upravnega odbora Miramarskih muzejev. Ti so na podlagi delovnih izkušenj občinstvu posredovali možne smernice za nazorno ureditev Miramarskega grajskega parka. Andreina Contessa je razložila, da naj bi v enem letu dokončali načrtovanje "novega" parka, medtem ko naj bi konkretna dela stekla proti letu 2019. Priznala je, da ima novonastali avtonomni miramarski muzej pereč problem pomanjkanja osebja, kajti prej so bili uradi povezani s spomeniškim varstvom v Trstu, zdaj pa ima grad okrnjeno administrativno osebje.

Beseda je tekla tudi o različnih rastlinskih vrstah, ki jih je nadvojvoda Maximilijan Habsburško-Lotarinški prinesel z raznih potovanj v daljnih deželah in ki jih danes v parku ni več. V parku je še na začetku 20. stoletja uspevalo preko 250 vrst rastlin, danes pa jih uspeva le še 40. Nekateri izvedenci so s starinskih fotografskih posnetkov lahko ugotovili, katere rastlinske vrste so gojili v parku. Vodstvo Miramarskega parka si želi vsaj v delni obliki ponovno posaditi nekatere rastline, ki so na določenih krajih v grajskem parku že uspevale.

Posvet je sklenila daljša razprava z občinstvom, med katerim je bilo kar nekaj uglednih tržaških zgodovinarjev, inženirjev in arhitektov, med njimi je sedel tudi slovenski arhitekt Vladimir Vremec.

Marko Manin



jočemu stanju grajskega parka oziroma številnim posegom, ki jih bodo morali v parku izvesti.

Vse navzoče goste je na začetku pozdravila predsednica dežele Debora Serracchiani, ki je novi direktorici Miramarskega gradu zaželela, da bi grajski park čim prej zaživel z nekdanjim sijajem.

Prvi del konference je bil namenjen mladim inženirjem in arhitektom, ki so svoje diplomske naloge na tržaški univerzi namenili ravno Miramarskemu parku. Študentje so med drugim izpostavili dejstvo, da se v 22 hektarjev velikem parku nahajajo razne neizkoriščene točke, ki bi z načrtovanimi novimi posegi lahko ponovno zaživele in služile didaktičnim, rekreativnim, botaničnim in morsko raziskovalnim namenom. Po mnenju mladih izvedencev bi bilo treba poskrbeti tudi za funkcionalno razsvetlavo, ki bi bila napeljana po vsem parku. Opozorili so tudi na dosedanje pomanjkljive orientacijske table. V možni projekt so vključili tudi prenovo raznih zgradb, ki so poleg poznanega malega dvorca, imenovanega "Castelletto", med zgodovi romantične habsburške rezidence. Po prepričljivem posegu mladih izvedencev je sledil nastop direktorice Miramarskega avtonomnega muzeja Andreine Con-

## V dvorani Prosvetnega doma na Opčinah

# Predstavili so avtorski CD skupine Ano ur'co al' pej dvej

V soboto, 28. oktobra 2017, je glasbena skupina Ano ur'co al' pej dvej predstavila svojo novo zgoščenko, že četrto po vrsti, ki nosi naslov *Za zmjer'n*.

Ansambel je tržaški publiki že dobro poznan, saj deluje skoraj dvajset let. Ima pa to posebnost, da izvaja pretežno slovenske tržaške narodne pesmi, nastopa v narodnih nošah in je edina skupina v zamejstvu, ki se predstavlja na tak način. S svojo dejavnostjo skuša ohraniti in ovrednotiti slovensko ljudsko izročilo. Organiziral je že več samostojnih koncertov in se udeležil raznih prireditev v Sloveniji, Italiji in Avstriji, sodeloval je tudi v raznih radijskih in televizijskih oddajah in nastopil na različnih festivalih v Sloveniji, s katerih je vedno odnesel kakšno nagrado.

Skupino sestavljata pevski kvartet in instrumentalni trio. Marta Fabris, Sara Jablanšek, Boris in Igor Košuta skrbijo za ubrano štiriglasno petje, ki ga spremljajo harmonikar Aleksander Ipavec, kitarist Igor Starc in kontrabasist Peter Kuk.

V polni dvorani Prosvetnega doma na Opčinah so predstavili veliko pesmi, ki jih lahko poslušamo na novi zgoščenki: *Naša burja*, *Draga Primorska*, *Morje se smeji*, *Adijo Marička*... Posebnost nove zgoščenke je, da je to avtorski projekt skupine. V njej so zbrali vse svoje avtorske skladbe, med njimi je tudi veliko takih, ki so bile nagrajene na Večeru narečnih viž v Škofji Loki. Na zgoščenki je tudi letošnja zmagovalna pesem *Zbug'n lastovca*.

Za pesmi, ki so posnete na novem CD-ju, je besedila napisalo veliko zamejskih avtorjev: Igor Košuta, Ljubica Berce' Košuta, Tullio Možina, Armando Škerlavaj, Marko Lupinc, Aleksij Pregarc, Majda Artač Sturman, Atilij Kralj in Igo Gruden, za ostale tekste pa sta poskrbela Ivan

Sivec ter Franc Ankerst. Uglasbili so jih Tullio Možina, Aleksander Ipavec, Marko Lupinc in Stane Malič, večino aranžmajev je napisal Aleksander Vodopivec, nekaj pa jih je prispeval Aleksander Ipavec.



Na predstavitvi si je občinstvo lahko ogledalo tudi nekaj videospotov, ki jih je snemala skupina: *Kolesarji*, *Kriški ribič*, *Ognjeni ruj*... Na odru sta se predstavila tudi gosta: pevka Nadia Fabris, ki je na začetku tudi

pela v skupini, in pianist, maestro Aleksander Vodopivec, ki je priredil večino pesmi za ansambel. Pri dveh pesmih je skupino na harfi spremljala Erika Bersenda. Sledilo je tudi žrebanje, s katerim so trem srečnim nagrajencem podarili najnovejši CD.

K uspehu sobotnega večera je pripomogla seveda tudi tehnična ekipa, Marco Civardi in društvo Fotovideo Trst 80 za projekcijo videospotov, cvetličarna Ada, ki je poskrbela za cvetje, ki je krasilo oder, in Tomaž Tozon ter Jani Rednak za snemanje CD-ja. Spuždenje povezovala Maruška Guštin. Publika je bila nad koncertom navdušena, kajti glasbeniki so znali pritegniti pozornost, njihove pesmi pa so v glavnem zelo živahne in sproščujoče. Poleg tega je bila celotna prireditev zelo raznolika, ker so se prepletale pesmi v živo, videospoti in nastop gostov.

Dolg aplavz ob koncu koncerta je izzval še dodatek, za katerega so nastopajoči izbrali hudo-mušno priredbo narodne pe-

smi *Bolhe*. Zgoščenko bodo predstavili 4. novembra tudi na Goriškem, in sicer v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici ob 20.30.

Urška Petarosa

## Kontovel / Ob 70-letnici postavitve spomenika padlim v NOB

### Kontovelci so veliko prispevali v boju zoper nacifašizem

Sekcija Vsedržavnega združenja partizanov Italije Prosek-Kontovel je v nedeljo, 29. novembra, v sodelovanju s kontovelskimi društvi priredila svečanost ob 70-letnici postavitve spomenika padlim v NOB na Kontovelu. Spomenik, med najbolj značilnimi tovrstnimi obeležji na Tržaškem, je bil postavljen v znak hvaležnosti do slovenskih partizanov, ki so se bojevali na območju od Triglavja do Jadrana. Med njimi je bila tudi vrsta mladih, ki se na svoj kontovelski dom niso nikoli več vrnili.

Kontovelci so se pred 70 leti med prvimi na Tržaškem oddolžili spomenu na svoje padle. Postavili so ga namreč 2. novembra 1947. Slavnostna govornica, domačinka Marta Verginella, je v svojem posegu obnovila zgodovinski okvir tedanjega dogajanja in predstavila pozitivne demokratične vzvode povojne evropske družbe. Posvarila pa je tudi pred nevarnostjo sedanjih revizionističnih teženj, ki poskušajo izneveriti doprinos partizanskega gibanja. Simbolni domet kontovelskega spomenika pa je potrebno nujno aktualizirati zaradi družbenega neskladja sodobnega sveta, je dejala.

Slovesnost se je končala z odkritjem spominske plošče v Parku miru, ki leži za spomenikom. Sam spomenik stoji na zasebni lastnini, grobovi na pokopališču. Tako je med Kontovelci padla odločitev, da uredijo prostor, ki gleda na morje in gore, na kraj trpljenja velikega števila naših mladih. Za spomenikom so zasadili gozd, uredili poljano, prostor obdali z ograjo. Zemljišča za Park miru so odstopili domačini, pred nekaj leti pa je padla odločitev, da skrb za ta prostor prevzame Jus Kontovel, ki idealno predstavlja celotno vaško skupnost. Prav v teh mesecih poskušajo dokončno rešiti lastninsko vprašanje.





Predstavitve v tržaški kavarni Cafe' San Marco

## Tatjana Rojc v svoji knjigi o našem svetu, o vseh nas

V znani tržaški kavarni Cafe' San Marco v Trstu je bilo v soboto, 21. oktobra 2017, izjemno dobro obiskano kulturno srečanje, na katerem je znana tržaška univ. prof. Cristina Benussi predstavila romaneskni prvenec naše sodelavke in znane slovenske literarne poznavalke, kritičarke, prof. Tatjana Rojc. Pred časom je namreč pri založbi La nave di Teo, ki jo vodi Elisabetta Sgarbi s sodelavci, izšla knjiga z naslovom *La figlia che vorrei avere*, v italijanščini, seveda (*Hčerka, ki bi jo želela imeti*).

Prav o tej knjigi so spregovorili v tržaški kavarni, kjer se je zbralo veliko tržaških izobražencev in ljubiteljev knjige, tako slovenskih kot, predvsem teh!, italijanskih. Že dolgo nismo bili priča tako odmevni knjižni predstavitvi in tudi ne tako množični udeležbi, saj se je na predstavitvi dobesedno trlo ljudi.

Prof. Cristina Benussi, ki velja za veliko ter odlično poznavalko sodobne književnosti, je že takoj v začetku in brez nepotrebnih ovinkov dejala, da gre pri pisanju Tatjana Rojc v bistvu za njeno avtobiografsko zgodbo, napisano v italijanščini, ki ni njen materin jezik, kar je po njenem mnenju samo dokaz več, da si je avtorica

zadala, da se bo, kolikor je možno, oddaljila od same sebe in tako v tretji osebi boljše napisala zgodbo o sami sebi, junakinji Sanji, njeni teti, o njenem

na Borisa Pahorja, sama pa tudi priznava, da je nanjo zelo vplival, kot so nanjo vplivali tudi drugi dejavniki, kot so mesto Trst, kraška gmajna, sredi katere



Tatjana Rojc in Cristina Benussi (Foto JMP)

možu in seveda o Borisu, izobražencu, v katerem vsi takoj prepoznamo Borisa Pahorja, ki ga Tatjana Rojc že vrsto let proučuje, o njem pa je napisala tudi zajetno knjigo za Cankarjevo založbo in v italijanščini drugo prav za urednico Sgarbijevo. Tatjana Rojc izjemno dobro poz-

je rojena, burja in pa seveda široko morje, ki ji pomeni življenje in svobodo. Vse to pride do izraza pri njenem pisanju v knjigi *La figlia che vorrei avere*. Sama Tatjana Rojc je na predstavitvi priznala, da se je za tretjo osebo in junakinjo Sanjo odločila predvsem zato, da bi naredila čim

večjo razdaljo med seboj in junakinjo, razdaljo, ki ji pri pisanju uspe narediti, saj nikjer ni ceneno čustvena ali strogo osebna, čeprav nenehno piše, kot vsi pisatelji, o sebi.

Zakaj pa italijanščina?

Preprosto zato, ker je skušala nagovoriti italijanske prijatelje, sode, someščane, italijanski narod z vsebinami, ki so njej in vsem nam lastne, s slovensko in univerzalno zgodovino, ujetostjo in danostjo tu in zdaj, s Sanjo in njeno zgodbo seveda, a predvsem preko sebe in svojega dolgoletnega, spoštljivega, večletnega, strokovnega in prijateljskega spoznavanja Borisa Pahorja.

V Sanjini zgodbi Tatjana Rojc dejansko govori o sebi, a ne samo, prav to je poudarila prof. Cristina Benussi, ki je dejala, da so se ženske včasih sprenevale in prilagajale, da pa danes rade

in nekompromisno pišejo o sebi. Vseeno pa je lik Sanje za Tatjana Rojc dovolj dober filter, da lahko v tretji osebi govori stvari, ki bi jih sicer lahko v prvi osebi, a to ne bi bilo literarno močno. Če je Sanjo osvojil zrel moški, Italijan Leone, s katerim gre živet ob ljubljeno morje v Barkovlje,

pa je le ni osvojil v polnosti, dal ji je sicer gotovost, ne more ji pa dati vsega tistega, kar Sanja najde v Borisu, ki ji daje odgovore na nemir, ki ji osmišlja življenje. Tatjana Rojc je na predstavitvi poudarila, da so vsi liki dejansko sestavljenka, mozaik iz več življenj različnih oseb, da je združila v en lik več usod, več trpkih in polnih življenj. Mimogrede je tudi priznala, da je veliko časa namenila razmišljanju o smrti; tako je lik Sanjine tete Nore, ki stori samomor, samo simbol za vse tiste predčasne in samovoljne odhode, ki se nas in so se Tatjana Rojc še kako dotaknili. So resnična sol na rano življenja, saj smrt sestavni del vsakega od nas, istočasno tudi konec življenja, a pred smrtjo je vsakdo sam in vsaka smrt se dotakne tistih, ki jo pobleže doživimo, saj nas postavlja pred večno vprašanje o nesmrtnosti vseh nas.

In za Sanjo, se pravi za Tatjana Rojc, je bilo srečanje z Borisom (Pahorjem) bistveno, ob njem je duhovno zrasla, pomeni ji najprej moškega, do katerega čuti spoštovanje, kasneje ga dobro spozna, prijateljuje z njim in se ob pogovorih z njim tudi sama osvobaja, razmišlja, duhovno raste, tudi v smislu zavedanja pomembnosti in nezamenljivosti slovenskega jezika zanjo in za ves njen svet, ki ga Leone odklanja.

Prof. Cristina Benussi je bistro opozorila avtorico Tatjana Rojc, da bi bilo dobro, če bi se posvetila še bolj odkrivanju slovenskega sveta v Trstu, v mestu, a bralka in bralec njene knjige bosta sama spoznala, zakaj so opisi Krasa in morja toplejši, bolj dodelani: zato ker je tu Tatjana Rojc rojena, zato ker jo morje od mlega označuje in osvobaja istočasno.

Jurij Paljak

### Obvestila

**Marijanska pobožnost** v Marijinem domu v ul. Risorta 3, s shodom članic Marijine družbe Marije Milostljive, bo v nedeljo, 5. nov.; začetek ob 16. uri v domski kapeli; vabljeni vsi Marijini častilci.

**Mesečna maša v slovenskem jeziku** v domu ITIS, ul. Pascoli 31, bo v torek, 14. nov., ob 16.30 v cerkvi v I. nad. (z dvigalom na oddelek Margherita, nato levo); vabita Področni svet Pastoralnega središča in Vincencijeva konferenca.

### 14. strokovno – znanstveni posvet "Ko ni več meja"

**"Kako mladi slovenski rojaki iz Italije občutijo matično Slovenijo in kako bi lahko mlade bolje povezali z matično domovino?"**

Zadruga Zadruga kraška banka, ulica del Ricreatorio 2, Opčine, prireja v petek, 10. novembra 2017, ob 16.00 simpozij. Njegov namen je ugotoviti, koliko danes mladi še cenijo "slovenskost". Pod tem razumemo pripadnost slovenski kulturi, njenemu jeziku, povezovanju z rojaki v drugih državah. Radi bi ugotovili, kaj so glavni razlogi za povezovanje med mladimi in v kolikšni meri razumejo ali ocenjujejo takšno povezovanje za koristno oz. smiselno. Simpozij bo pripomogel k oblikovanju predstave, ki jo imajo mladi rojaki v Italiji o Sloveniji. Oblikovali bomo predloge o tem, kako bi mladim lahko bolj približali Slovenijo in na katerih področjih bi lahko naredili več, da bi bila Slovenija sama bolj prepoznavna med mladimi in bi jo mladi prepoznavali kot bolj zanimivo – zaradi dogodkov v Sloveniji, zaradi morebitnega nadaljevanja študija ali kasnejše zaposlitve.

Ob 16.00 uvodni pozdravi, ob 16.15 uvodna predavanja:  
- dr. Devan Jagodic, Slovenski raziskovalni inštitut  
- Andreja Duhovnik Anton, višja svetovalka za slovenske šole v Italiji, Zavod RS za šolstvo  
- Ivan Peterlin, Združenje slovenskih športnih društev v Italiji.  
Ob 17.00 razprava:  
moderator: Ivo Jevnikar  
- Lucija Tavčar, Mladi v odkrivanju skupnih poti, Mladi ZKB  
- Andrej Marušič, Rod modrega vala  
- Peter Spazzapan, Slovenska zamejska skavtska organizacija  
- Martin Lissiach, Slovenska kulturno-gospodarska zveza  
- Walter Bandelj, Svet slovenskih organizacij  
- Valentina Sancin, Zveza slovenskih kulturnih društev  
- Karen Ulian, Zveza slovenske katoliške prosvete Gorica  
- Andrej Gruden, Projekt Starter ZKB za Start-up podjetja  
19.00 Zaključki

### 4. festival poživljajoče pijače

## Trst – mesto kave

Od 29. oktobra do 5. novembra 2017 poteka v Trstu 4. festival kave – Trieste Coffee Festival. Glavna lokacija festivala te priljubljene pijače je palača Gopčević v Trstu, najrazličnejši dogodki pa so razpršeni po celotnem mestu in okolici. Festival kave ni priložnost le za vse oboževalce tega napitka, a tudi za take, ki bi radi pobleže spoznali nekaj zgodovine oz. tehničnih značilnosti, kako pride od zrnca kave do vznemirljivega napitka. V nedeljo, 29. oktobra, so imele nekatere tržaške pražarne dan odprtih vrat, med temi je bila tudi firma Primo Aroma, ki jo vodi rojak Fabrizio Polojaz. On je tudi predsednik Tržaškega združenja kave (Associazione caffè Trieste) – izredno staro združenje, saj so ga ustanovili leta 1891. Trst že nekaj stoletij imajo za mesto kave, sčasoma je svojo vlogo v trgovanju surove kave in proizvodnji pražene kave vedno bolj utrjeval in večal. Festival kave želi približati to pijačo najrazličnejšim radovednežem, ki želijo poglobiti znanje o napitku, ki tisočletja navdušuje sladokusce; kavo marsikdo pije ne le iz užitka, ampak tudi kot naravno poživilo. V nedeljo smo lahko pri pod-



priljubljenimi delavnici in predavanjem o blagodejnih učinkih kave tudi v kozmetiki. V torkel je ilustratorica Dunja Jogan v slovenščini razlagala otrokom skozi likovno govorico zgodovino

vosti. Fabrizio Polojaz in Corrado Bassanese, prava kavna obrtnika – umetnika, ki s svojimi izkušnjami skušata nuditi odjemalcem najboljšo mešanico za pripravo odlične skodelice kave, sta očarala poslušalce. Dan odprtih vrat je odlično uspel. Prireditve ob festivalu kave se vrstijo cel teden. V ponedeljek, 30. oktobra, so program nadaljevali v palači Gopčević s kreativnimi delavnici in predavanjem o blagodejnih učinkih kave tudi v kozmetiki. V torkel je ilustratorica Dunja Jogan v slovenščini razlagala otrokom skozi

likovno govorico zgodovino

mentiral deželni svetnik SSK Igor Gabrovec, ki je vložil in zagovarjal zahtevo po soudeležbi tudi najmanjše od treh občin pri upravljanju gospodarske ustanove. S samo tremi člani bi Dolina gotovo izostala, je izpostavil Gabrovec, in to kljub temu da ima na svojem ozemlju pomembne industrijske dejavnosti, od tovarne Wärtsilä pa vse do velikih naftnih rezervoarjev. Svoj popravek je Gabrovec zagovarjal

in najrazličnejše pripovedke in legende o kavi. Možni so tudi vodeni obiski po sledeh kave v mestu, ponudbe so lahko tudi v angleškem ali nemškem jeziku. Zadnji dan festivala, 5. novembra, se bo končal s tekmovanjem v pripravi najboljšega "kapučina"; strokovna komisija bo ocenjevala najboljše pripravljeno kavo prijavljenih barmanov. Obisk pražarne Primo Aroma (naj spomnimo, da podjetje velikodušno ponuja svojo kavo tudi ob literarnih srečanjih ob kavici, ki so v Tržaškem knjižnem središču, pa tudi v Katoliški knjigarni v Gorici) je bil izredno poučen in zanimiv. Kultura uživanja ob pitju dobre kave se s takimi pobudami nedvomno zelo dviguje, zato so take prireditve izredno dobrodošle. Podroben program o letošnjem festivalu kave v Trstu si lahko vsakdo ogleda na spletni strani [www.triestecoffeefestival.it](http://www.triestecoffeefestival.it)

MAP

### Popravek deželnega svetnika SSK Igorja Gabrovca

## V Konzorciju za tržaško industrijsko cono bo tudi zastopnik občine Dolina

Konzorcij za tržaško industrijsko cono bo lahko za prvo štiriletno štel pet upraviteljev, medtem ko je dosedanja norma omogočala le tri. Publiko je z zanimanjem in radovednostjo sodelovala z mnogimi vprašanji in pozorno spremljala izvajanje predavateljev. Tako smo na primer lahko izvedeli, da ni vsaka mešanica kavnih zrnec primerna za katerikoli način pridelave dobre skodelice kave: za turško kavo, za espresso, za domačo kavo iz "moke", vsaka ima posebno mešanico in tudi mletje mora biti temu prilagojeno. Ob poslušanju so se prisotnim razblinili marsikateri dvomi in odkrili so mnogo zanimi-

mentiral deželni svetnik SSK Igor Gabrovec, ki je vložil in zagovarjal zahtevo po soudeležbi tudi najmanjše od treh občin pri upravljanju gospodarske ustanove. S samo tremi člani bi Dolina gotovo izostala, je izpostavil Gabrovec, in to kljub temu da ima na svojem ozemlju pomembne industrijske dejavnosti, od tovarne Wärtsilä pa vse do velikih naftnih rezervoarjev. Svoj popravek je Gabrovec zagovarjal

z utemeljitvijo, da zaščitni zakon 38/2001 v 21. členu izrecno izpostavlja soudeležbo manjšine pri upravljanju naseilitvenega območja. "Deželni odbor ni hotel sprejeti splošne norme, vseeno pa s prehodnim določilom vsaj za prvo obdobje zagotovimo aktivno soudeležbo tudi najmanjše občine, ki je hkrati edina večinsko slovenska", je dejal deželni svetnik SSK Igor Gabrovec.

Z istim jesenskim rebalansom je Deželni svet potrdil porazdelitev postavke 5.300.000 evrov za obnovitvena dela na imovinah slovenske manjšine, in sicer: 500.000 evrov za stavbo, v kateri ima sedež Primorski dnevnik, 2.500.000 evrov športnemu društvu Bor za obnovo objekta Stadion 1. Maj, 600.000 evrov za Kulturni dom v Gorici, 1.000.000 evrov za sedež Slovenskega stalnega Gledališča v Trstu in 700.000 evrov KTD-ju v Gorici za obnovo stavbe na Placuti. Isti zakon namenja tudi 1.114.000 evrov Narodni in študijski knjižnici za dokončanje obnovitvenih del na stavbi Trgovskega doma v Gorici, kjer bo domovala knjižnica.



## Tradicionalna prireditev tokrat na Opčinah Odličnjaki v šoli in športu

Kot že po tradiciji sta pred dnevom varčevanja ZSSDI in zdaj že edina slovenska združena banka prav v prostorih ZKB na Opčinah podelila nagrade Šport in šola. Priznanja, katerih pobudnik je bil športni pedagog in trener Franko Drasič, podeljujejo že od leta 1991. Kriteriji za sodelovanje na razpisu so srednja ocena vsaj 8, nastopanje na deželni ravni in najmanj trije treningi tedensko. Za podelitev je bila konferenčna dvorana openske banke nabito polna, našli smo celo vrsto uglednih gostov: med drugimi so bili prisotni predsednika krovnih organizacij SSO Bandelj in SKGZ Pavšič, deželna svet-

nika Gabrovec in Ukmar, predsednik rajonskega sveta za Vzhodni Kras De Luisa, prvi mož ZSSDI Ivan Peterlin in najvišja predstavnik enotnega bančnega zavoda Kovačič in Devetta. Vse to kaže, da je dogodek zelo občuten, tokrat so ga začinili tudi s predvajanjem kratkega filma o spojitvi združenih bank in z nastopom mlade glasbene skupine Love Guns. Slavnostni nagovor vsakič zaupajo nekemu, ki je bil v preteklosti večkrat nagrajen s priznanjem Šport in šola. Letos je bil to tržaški politični delavec Iztok Furlanič, maturant pred natanko dvajsetimi leti, ki je celo življenje že vezan na odbojko. Za prejšnje šolsko leto in špor-

tno sezono 2016/2017 je nagrado prejelo 34 dijakov višjih srednjih šol z Goriškega (10) in Tržaškega (24), 22 deklet in 12 fantov. Zastopana je cela vrsta različnih športnih panog, odlične rezultate v šoli dosegajo zaradi izrazitih delovnih navad, organizacije časa, pa tudi bistrosti in sposobnosti tudi športniki, ki tekmujejo na zelo visoki ravni in torej veliko trenirajo. Na primer atletinja Mara Lavrenčič, ki je nastopila tudi na članskem državnem prvenstvu, jadrarki evropskega formata Giorgia Sinigoi in Sara Zuppin, Jadranova košarkarja Simon Cettolo in Samuel Zidarič, Krasov nogometaš Ivan Kocman, smučarka Katrin



Foto damj@n

Don, rokometiška Martina Bearzi in karateistka Mija Ukmar, ki tekmujejo na državni in mednarodni ravni. Nagrajenci so prejeli denarno nagrado, ček združenih

bank, ter umetniški fotografski izdelek, ki so ga izdelali Valentina Cunja, Jasna Košuta in Danilo Pahor. Že drugič so podelili posebno priznanje dvema dijakoma,

Emilu Antonuttiju in Neži Zobec, ki sta poleg na šolskem in športnem pokazala posebno delavnost tudi na kulturnem področju.

HC

Katja Ferletič

### TAKI SMO (14)

#### Razstava 111 pomenljivih modnih stvaritev

Večkrat govorimo o tem, kako se v svetu mode stvari zelo hitro spreminjajo, nekateri predmeti že z novo sezono zastarijo, drugi gredo kmalu v pozabo, obstajajo pa vendar tudi modni kosi, ki so brezčasni, ki so na modnem seznamu vsako sezono, ki zaradi svoje priročnosti in neminljivosti vsako leto znova kraljujejo v omarah modnih poznavalk.

V muzeju sodobne ometnosti MoMA v New Yorku so 1. oktobra odprli razstavo z naslovom *Items. Is fashion modern?* - Predmeti. Ali je moda moderna? Postavitev prikazuje 111 modnih kosov, oblačil in dodatkov, ki so zaznamovali ne samo modo, ampak tudi kulturo in celotno družbo v 20. stoletju in ki so še danes sodobni. Razstava, ki jo je postavila italijanska arhitektka Paola Antonelli, se zgleduje po svoji predhodnici iz leta 1944, ki je imela naslov *Are Clothes Modern?* - So oblačila moderna? Takrat je MoMA prvič med svojimi pomembnimi umetnostnimi deli imel v gosteh oblačila. Kustos razstave Bernard Rudofsky je v polnem vojnem času vabil k razmišljanju tako o konformizmu kot o ekscenzi in odvečnem. Razstava je bila tedaj priznanje pomembni vlogi, ki jo je moda sčasoma prevzemala v družbi in kulturi.

Letošnja razstava se dotika drugačnih tematik: vabi k razmišljanju o sodobnem upodabljanju ženskega telesa, o globalizaciji in pomembnem doprinosu tehnologije k razvoju novih materialov. Fokus je na predmetih kot takih, na odnosu med oblačili in estetiko, kulturo, ekonomijo in tehnologijo in ne na pomembnih imenih modnih ustvarjalcev. Govorimo o oblekah, urah, čevljih, o predmetih, iz katerih je razvil družbeni razvoj zadnjih 200 let in ki so še vedno kulturni kosi ženske garderobe.

Naj omenimo najprej majhno črno obleko, ki je postala slavna z igralko Audrey Hepburn in kako se je splošen simbolni pomen črne barve pri oblačilih spreminjal. V povojnem času je bila to barva žalovanja, kasneje pa so iz praktičnih razlogov bile tudi uniforme delavcev v tovarnah Ford črne, tako da je ta barva začela spominjati tudi na delo in tehnološki napredek. Leta 1926, po zaslugi madame Coco Chanel, pa je prvič postala črna barva sinonim za pravo eleganco. Njena črna obleka je na newyorški razstavi postavljena zraven modernih prototipov iz tehnološko inovativnih materialov, ki nas v mislih peljejo v prihodnost. To je samo primer o tem, kar lahko najdemo na razstavi. Imamo modne kose, ki so zelo vezani na znamko, kot so npr. kavbojke Levi's 501, telovadni copati All Star in Nike, modrčki Wanderbra, druge pa, ki izkazujejo pripadnost določenemu narodu, kot so sariji in kefije.

Med kosi pomembnih modnih ustvarjalcev, ki so tako ali drugače zaznamovali določen trenutek v

zgodovini, so krasne stvaritve visoke mode iz ateliev Christiana Diora, Huberta de Givenchyja in Italijanov Armanija in Versaceja. Veliko je modnih dodatkov, kot so tudi znani Louboutinovi čevlji z rdečim podplatom ali tisti Manola Blanhika in Jimmyja Chooja, ki so zasloveli s televizijsko nadaljevanko, katere zgodbe se razvijajo prav v New Yorku, in pa kravati, plaščev in seveda torbic. Na razstavi si lahko preberemo tudi zgodovino predmetov in anekdote, zaradi katerih so postali slavni in si jih vse ljubiteljice mode želijo v svoji omari. Pomembno poglavje je namenjeno Hermesovi torbici Birkin, o kateri kroži veliko legend, znana pa je še posebno tista, ki govori o Jean-Louisu Dumasu, pokojnem šefu Hermesa, in o tem, kako se mu je porodila ideja zanjo. Dumas je na letalu Pariz-London srečal igralko in glasbenico Jane Birkin, ki je skušala svojo torbo stlačiti v zgornji predal letala in ji je pri tem padla na tla, njena vsebina pa se je raztresla vsepovsod. Birkinova je pri tem izjavila, da še ne obstaja prava torbica zanjo, tako jo je Dumas nagovoril in skupaj sta narisala prototip perfekte torbice. Družina Hermes je od leta

1837 oskrbovala evropske kraljeve dvore z jahaško opremo, Dumas, ki se je s podjetjem začel ukvarjati leta 1978, je skušal znamko pomladiti z novimi izdelki in jo pripeljati na ameriški in azijski trg. Uspelo mu je s torbico Birkin, ki je postala eden največjih Hermesovih uspehov. Danes jo izdelujejo v štirih klasičnih velikostih, številnih barvah in materialih. Stane približno štirikrat več kot druge kulturne torbice in je preglasila sloves prve znane Hermesove torbice, izdelane leta 1935, ki je naknadno dobila ime Kelly po monaški kneginji Grace Kelly. Kneginja si je leta 1956 z njo skušala zakriti nosečniški trebušček, zaradi česar se je torbica znašla na naslovnici revije Life.

Gotovo je veliko lažje dodati v svojo garderobo katerikoli drug modni kos, ki ga lahko najdemo na ameriški razstavi, kot pa ti dve torbici. Zelo verjetno imamo doma čevlje Dr. Martens, ortopedske čevlje, ki pa so postali simbol punk in grunge gibanja, ali pa majico polo Lacoste ali še telovadne copate Adidas.

Antonelli je dolgo časa pripravljala razstavo. Bilo je sicer skupinsko delo, pri katerem je sodelovalo veliko modnih kritikov, ustvarjalcev in zgodovinarjev. Nekaj je bilo tudi svetovalec za indijsko in islamsko kulturo, ki so pomagali pri izbiri pomembnih etničnih oblačil. Od začetnih 500 znamenitih modnih kosov jih je tako sestavljena komisija zbrala končnih 111. Razstava, ki se razteza po celotnem šestem nadstropju muzeja, hoče prikazati vlogo, ki jo ima moda v kompleksnem sistemu, v katerega spadajo tudi kultura, tehnologija, politika in ekonomija. Vse znamenite predmete si lahko ogledamo do 28. januarja 2018, torej smo še v času, da si kupimo letalske karte!



## Lig / Predstavitev knjige Zorana Jerončiča Pravce in zgodbe med Idrijo in Sočo

Minulo nedeljo, 29. oktobra 2017, je bila na Ligo, v osrčju lepe, a vedno bolj samotne doline Idrije, predstavitev knjige *Pravce in zgodbe med Idrijo in Sočo*, ki jo je po posredovanju očeta, Franca Jerončiča, zžil v besedo in spisal Zoran Jerončič.

Prisotne je pozdravil župan občine Kanal, ki je poudaril, da sta krajana, ki objavljata že tretjo zbirko pripovedi o življenju pod Kanalskim Kolovratom, ponos celotne občine, kako priljubljeno je njuno delo, pa je pričala preporna dvorana. V svoji knjigi je Zoran Jerončič podal petinsedemdeset zgodb, ki se, kot je poudaril avtor, sprejme besede, profesor Adrijan Pahor, zlivajo v celovito pripoved o zgodovini in življenju na bregovih in obronkih nad Idrijo. Gre za popolnoma pozabljen kotiček Slovenije, ki je bil od nekdaj in je še vedno, kljub temnim letom meje in železne zavesi, tesno povezan s sosednjo

Benečijo in je tako jezikovno kot kulturno del nje. V potrditev smo lahko poslušali simpatično zgodbo o Zoranovem stricu Antonu, ki je ob sobotah s položeno škodo hotel na trg v Čedad. Zoranu je bil stric Anton od

rojstva, še vedno živi sam, kuha in nabira kostanj pod Kolovratom, je občinstvu povedal še dve kratki zgodbi. Sin pravi, da je nepopravljiv pripovedovalec. Ko je bila knjiga že v tisku, mu je namreč nekega dne, ob prihodu domov, veselo dejal, da mu je pozabil povedati še kakih petnajst "pravc".

Knjigo, ki je za branje nadvse prijetna in privlačna za vsakogar, je izšla pri založbi a-media, za ilustracije pa so poskrbeli Barbara Kožin, Neja Nedoh, Gregor Jerončič in Lidija Jerončič. Ilustracija na platnici je izpod svinčnika pripovedovalca samega, ki je pri vojaki upodobil mater, ki zamača čaka pogrešanega sina, partizana. Upodobitev skice na platnicah je, kot je povedal Zoran Jerončič, darilo in presenečenje za očetov rojstni dan.

Predstavitev je v glasbenimi utrinki popestril moški zbor Srečko Kumar iz Kojškega pod vodstvom Bogdana Kralja.

Suzi Pertot



### Einspielerjeva nagrada 2017

## Prejemnica je dr. Martha Stocker

Narodni svet koroških Slovencev (NSKS) in Kršćanska kulturna zveza (KKZ) podeljujeta letošnjo Einspielerjevo nagrado deželni svetnici Južne Tirolske dr. Marthi Stocker kot zahvalo za njen dolgoletni trud za potrebe narodnih skupnosti na mednarodni ravni, prav posebej še za prizadevanja za koroške Slovence in dobro sodelovanje z njimi. Podelitev bo v ponedeljek, 20. novembra 2017, ob 19. uri v Tischlerjevi dvorani

Mohorjeve v Celovcu (10. -Oktoberstraße 25/I). Slavnostni govornik bo dr. Valentin Inzko. Od leta 1988 dalje NSKS in KKZ podeljujeta Einspielerjevo nagrado, da počastita osebnosti iz večinskega naroda, ki so si pridobile zasluge tako za slovensko narodno skupnost na Koroškem kakor tudi za vsestransko sodelovanje med Koroško in Slovenijo.





Ob praznikih tudi o tem, da smo ustvarjeni za večno življenje

## Zaradi nizke volilne udeležbe ogrožena demokracija!

Politika in z njo vsa posvetna dejanja so se ob praznikih Vseh svetih in Spominu vernih rajnih, 1. in 2. novembra, umaknili razmišljanju o našem bivanju, življenju, smrti in pričevanju o večnem življenju. Dr. Franc Kramberger, mariborski nadškof v pokoju, je v časniku Naša družina, mesečni prilogi katoliškega tednika Družina, zapisal, "da je naše življenje Božji dar, zaupani talent, da z njim pridobimo še večji dar – zveličanje. Bog ima z nami svoj načrt, ki ga moramo kot kristjani uresničiti, izpolniti. Naše življenje je delavnik, sodelovanje z Bogom je naša priprava na večno nedeljo, na večni praznik vseh svetnikov. Smrt ni padec v nič, je prehod iz začasnosti v večnost, iz umrljivosti v neumrljivost, je dokončna izročitev samega sebe Bogu, je nov začetek, je najbolj osebno in najbolj zaslužno dejanje, če ga opravimo v povezanosti s Kristusom. Nadaljnja resnica, ki jo osvetljuje oba praznika ali spominska dneva, je večno življenje. Če ne bi bilo življenja po smrti, bi bili ljudje najbolj nesrečna bitja na zemlji, bolj nesrečni od vsake živali in vsake stvari, ker bi se zavedali svojega konca, praznine in nič. Smrt Kristusa je smrt naše smrti. Življenje se s smrtjo samo spremeni, ne pa

uniči. Ustvarjeni smo za večno življenje". Tudi akademik, pisatelj in vsestranski raziskovalec časa in razmer, Alojz Rebula, je ob praznikih Vseh svetih in Spominu vernih rajnih svoj redni komentar v tedniku Družina namenil človekovi minljivosti. Zapisal je, "da z ugašanjem vere seveda ugaša tudi vera v vstajenje. To ugašanje utegne postati usodno celo za politično demokratične sisteme. Demokracija, omejena zgolj na potrošniško obzorje, se utegne sama sebi zagnusiti in razočarani človek bi začel misliti na kakšne rešilne diktature. Tudi demokracija se brez obzorja nadnarave, se pravi Boga, utegne izpriditi". Stanko Praznik, župnik opravimo v povezanosti s Kristusom. Nadaljnja resnica, ki jo osvetljuje oba praznika ali spominska dneva, je večno življenje. Če ne bi bilo življenja po smrti, bi bili ljudje najbolj nesrečna bitja na zemlji, bolj nesrečni od vsake živali in vsake stvari, ker bi se zavedali svojega konca, praznine in nič. Smrt Kristusa je smrt naše smrti. Življenje se s smrtjo samo spremeni, ne pa

minilo". V našem posvetnem življenju pa je zdaj aktualna obravnava predsedniških volitev in kandidatov za drugi krog glasovanja, Boruta Pahorja in Marjana Šarca. V prvem krogu je volilo samo 43,6 odstotka



Marjan Šarec in Borut Pahor

upravičencev, se pravi 746.830 volivcev. Doma pa je ostalo kar okoli milijon volilnih upravičencev, kar vzbuja zaskrbljenost celotne slovenske politike in civilnodružbenih organizacij. Po mnenju nekaterih so volitve v Sloveniji

zaradi upadanja udeležbe postale neligitimne, to je neupravičene. Teolog, publicist in analitik časa in razmer, dr. Ivan Štuhec, je v kolumni, objavljeni v družbenopolitičnem tedniku Demokracija, zapisal, da je Slovenija postala okupirana država, kjer se volivci vzdržujejo glasovanja. Meni, "da je razlogov več. Prvi in po

moji oceni glavni je, da nihče ne posveča nobene pozornosti domovinski vzgoji in pripadnosti slovenstvu, saj je na primer vsak ameriški šund več vreden kot slovenska pesem. Glede drugega kroga predsedniških volitev, ki bo v

nedeljo, 12. novembra, pa je Borut Pahor v bistveno težjem položaju kot pa njegov izzivalec Marjan Šarec. V državnem zboru namreč zdaj poteka razprava o napačni politiki Boruta Pahorja, v času, ko je bil predsednik vlade. Marjan Šarec pa ima dve možnosti. Če zmaga proti Borutu Pahorju, bo predsednik Slovenije, če volitve izgubi, pa bo domnevno ustanovil svojo novo politično stranko, ki se bo pripravljala za uspeh na parlamentarnih volitvah leta 2018. Marjan Šarec, župan občine Kamnik, sicer

neprestano ponavlja geslo o svoji novi politiki, a še ni povedal, kaj s tem misli". Tudi dr. Ivan Štuhec je zaskrbljen zaradi razmer v Sloveniji. Poudarja, "da smo v stanju, ko je oblast prevzela ena sama politična opcija na vseh ravneh odločanja. In tudi v medijskem sistemu je tako. In to je za demokratično družbo, demokratično državo nevzdržno. To je nekaj, zaradi česar bi v Sloveniji morali biti plat zvona". Svoje mnenje o tem, ali nizka volilna udeležba ogroža demokracijo v Sloveniji, ima tudi Janez Janša, predsednik SDS, največje opozicijske stranke. Poudarja, da je nizka udeležba značilnost skoraj vseh naših volitev. Navaja teoretike, ki pravijo, "če je v državi volilna udeležba

pod polovico upravičencev, potem je vprašanje, ali ima Slovenija sploh delujočo demokracijo. Pri tem pa ljudje sploh ne verjamejo, da tisti, ki na volitvah kandidirajo in so izvoljeni, nato tudi odločajo. Lahko se bo zgodilo, da bo novi predsednik države izvoljen z manj kot 25, ali celo z manj kot 20 odstotki glasov vseh volilcev". V novi številki družbenopolitičnega tednika Demokracija je objavljen tudi intervju s Franko Žgavec, neumorno in uspešno kulturno, javno in narodnoobrambno Slovenko v Gorici. V svojem razmišljanju in odgovorih časniki je bila jasna, iskrena, odločna in temeljita. Franka Žgavec je že skoraj trideset let predsednica Kulturnega centra Lojze Bratuž, med drugimi vodilnimi funkcijami pa je tudi predsednica Zadruga Goriška Mohorjeva, ki izdaja Novi glas. V pogovoru je opozorila, kako Slovenci iz matične domovine malo poznajo zamejstvo, in dejala, da Slovincem v zamejstvu nikoli ni bilo nič podarjenega, za vsako slovensko besedo, za vsak kažipot se morajo tudi zdaj boriti. Franka Žgavec pa je v pogovoru za znani in razširjeni slovenski tednik Demokracija tudi opozorila, "da v Sloveniji manjka narodnega ponosa. Ni dovolj, da smo ponosni samo ob športnih uspehih, pripadnost našemu narodu, pokončnost in zvestoba morajo biti vsakodnevne. Tako Slovenijo si želimo in na tako Slovenijo, niso matično domovino, bomo ponosni tudi zamejci".

Marijan Drobež

## Svojo dediščino moramo ohranjati! Sveta bendima

Teško bi v tej deželi našel kaj lepšega, kot je bendima. Trgatev, bi prevedli v zborni slovensščini. A prevod ni povsem pravičen. Trgatev je namreč lahko še kaj drugega kot bendima. Je veliko širši pojem. Trgatev imajo tudi Štajerci. In Dolenjci, pa čeprav cviček uradno sploh ni vino. Bendimo imamo samo na Primorskem. Štirideset let že hodim v bendimo. Včasih je bilo drugače. Leseni sodi, čebri, plavniki, leseni vozovi. A spomin na to je zelo blede. Uorenc, lesenih čebrov, se spominjam predvsem zaradi prsta na nogi, ki mi je zakravel, ko mi je med vožnjo na vozu polna uorenc poskočila nanj. Kljub vsej krvi pa nimam nobenega slabega spomina. Mi pa še vedno zadiši pršut, ki smo ga po opravljenem delu jedli na dvorišču stare vrhpoljske kmetije. Tudi petja ni manjkalo. Kot v kakem televizijskem oglasu. Dandanes je, kajpada, drugače. Grozdje že desetletja nabiramo v plastične kante, ki jih potem pretresamo v zabojčke. Vse drugo pa je ostalo precej nespremenjeno. Zbere se vsa žlahta. Ženske prevzamejo kuhinjo in trgačem prinašajo vodo, vino, sok. Moški med trganjem kakšno po moško rečemo. Rešujemo vse probleme sveta in domovine. Med obilnim kosilom še toliko bolj. Pijemo najboljše vino, saj ga gospodar vsako leto prihrani prav za ta na-

men. V bendimo vedno jemljem otroke s sabo, saj gre za starodavno tradicijo, ki ohranja našo kulturo, pa tudi samo slovenstvo. Seveda morajo otroci ves dan bendimati. Ne dovolim jim, da bi se igrali in lovili. Ne le zaradi pomoči, ampak še bolj zaradi izjemnega občutka, ki bi ga sicer po opravljenem delu bili oropani. Večerja jim ne bi šla tako v slast, da celodnevna postopanja in spraševanja "tata-kdajbo-že-konec", niti ne omenjam.



Priznam, to ni najlažja pot. Posebej ne, če otrokom drugih gostov v bendimi ni treba delati. Letos sem bil v bendimi prvič v življenju na Krasu. Kar obstal sem, ko sem videl dva traktorja, vsak s svojim lesenim vozom, polnim ornice. Ornica! Ki jih še v kakem hramu kot okras nisem videl že leta! Moj prijatelj jih že

nekaj let išče in odkupuje po vsej Vipavski, da bi mu uspelo narediti en komplet. Tu pa kar dva! Gospodar mi je povedal, da je tudi uslužbenka, ki redno obiskuje vinograde med bendimo, tistega jutra obstala začudena, ko je zjutraj uzrla uornice. Nič čudnega potem, da prav teran iz teh uorenc dobiva leto za letom priznanja za najboljši teran. Prav je, da povem tudi ime gospodarja. Zavedajoč se, da mu delam reklamo, saj si to zasluži. Kdor ima s tem problem, naj naslednji stavek izpusti. Bojan Vovk iz Dutovelj. Bendima je velikokrat družinski praznik. Bendimati pridejo namreč otroci in vnuki, ki so se raz-

selili. Če izvzamemo abrahame, poroke in pogrebe, se le redkokrat zbere skupaj toliko sorodnikov. Turistične agencije jeseni vodijo Slovence v delto Neretve v Hercegovino, kjer obirajo mandarine. Plačajo izlet, da lahko potem zastoj obirajo mandarine. Razumljivo – obiranje mandarin je

nekaj posebnega, južni kraji so topli, v bližini so turistično zanimive točke. Zakaj pa turistični avtobusi ne vozijo tudi v bendimo? Ali na Vipavskem ni v primerjavi s Kranjsko prijetno toplota? Ali na Primorskem ni zanimivih turističnih krajev? Seveda so. A treba je, če se izrazim z modno frazo turističnih poznavalcev, narediti zgodbo. Zgodbo, ki je lepa in ki se prodaja. Vsekakor pa bi bendimo najprej morali razglasiti za živo dediščino in jo vpisati na Unescov seznam. Tudi bi morali kaj narediti župani in minister. Spominjam se, da smo v osnovni šoli šli v bendimo. Spominjam se, da smo v drugem razredu osnovne šole v učbeniku barvali brentač, brento in čebre. In vse to pomenovali ter se besed naučili. Spominjam se, da smo v gimnaziji, v vipavskem semenišču, vsako leto šli v bendimo. In potem tudi na martinovanje. Ki nam je sicer, mladim juncem, bilo veliko ljubše od samega trganja. Danes se mi zdi, da otroci o bendimi v šoli ne izvedo kaj dosti. In če že, je to učenje na pamet. Kar je velika škoda. Svojo dediščino moramo ohranjati, tako s šolo kot s turistično industrijo. Sicer bo vse šlo še bolj v pozabo. Kruh je svet. Slovenski jezik je svet. Sveta nam mora biti tudi kultura. Zato je tudi bendima sveta.

Tino Mamić

### Kratke

#### Štandreški igralci na 25. Novačanovih gledaliških srečanjih

Na odru gledališča Zarja Celje v kulturnem domu v Trnovljah pri Celju je tekmovalno predstavilo letošnjih 25. Novačanovih gledaliških srečanj odigral tudi dramski odsek Prosvetnega društva Štandrež. Izmed petih predstav, ki jih je med številnimi



prijavljenimi izbral selektor, dramski igralec Domen Valič, so gledališčniki iz Štandreža predstavili komedijo Dohodnina francoskega avtorja Jeana-Jacquesa Bricaira v režiji Jožeta Hrovata. Komedija je, 27. oktobra, pošteno zabavala številno občinstvo, ki je do zadnjega sedeža napolnilo dvorano kulturnega doma v Trnovljah. Komisija občinstva je za igralko večera izbrala Polono Cijan (na sliki), ki je odlično odigrala vlogo Vendeline, ženske za več obrabi. Poleg priznanja je prejela še umetniško sliko znanega celjskega slikarja Vlada Geršaka starejšega. / DP

#### Cerkveni zbor iz Ljubljane v štandreški cerkvi

V nedeljo, 29. oktobra, je na koro štandreške cerkve med sveto mašo mogočno zadonelo petje mešanega župnijskega zbora p. Hugolina Sattnerja, ki navadno poje v cerkvi Marijinega oznanjenja pri franciškanih v Ljubljani. Zbor vodi Matjaž Barbo, organistka pa je Ana Kresal. Solistične dele sta odpela sopranistka Pia Brodnik in tenorist p. Vid Lisjak. Zbor je izvajal Mašo sv. Katarine Vinka Vodopivca. Župnik Karel Bolčina se je zboru zahvalil za lepo petje in sodelovanje pri mašnem obredu, predstavnica zbora pa je izrazila zadovoljstvo, da so lahko peli v lepi, akustični in prostorni cerkvi v Štandrežu. Po sveti maši so pevci nadaljevali na prostem s posvetnim programom in prijetnim druženjem. / DP



Ob vseh zmešnjavah in menjavah mnenj spet na začetku

## Je mar zgodba o spornem drugem tiru res že končana?

Vladina trasa nove enotirne proge do Divače je nastala v dogovoru med Italijo in Slovenijo o izgradnji hitre proge Trst/Koper-Divača kot dela 5. koridorja, na podlagi smernic EU za obnovo jedrnega vseevropskega železniškega omrežja. Slovenija je sicer predlagala, da bi se oba odseka nove hitre proge združila po najbolj naravni poti nekje ob Črnem kalu, in sicer koprski odsek prek Rižanske, tržaški pa prek Osapske doline, vendar je Italija izsilila, da je prišlo do združitve nižje, bliže italijanski meji. In tako je nastal zloglasni zavoj koprskote trase v Osapski do-

lini, s katerim se je Slovenija približala italijanski meji na 50 m, si nakopala dva odvečna predora v skupni dolžini okrog 10 km in prav toliko ubežnih predorov ter zraven tega še dva viadukta v skupni dolžini okrog 1,1 km, kar je podražilo projekt za nekaj sto milijonov evrov. Ostale alternativne variante so se namreč ognile Osapski dolini in s tem tudi odvečnim predorom in viaduktom ter so zato, kot bomo videli v nadaljevanju, tudi za več sto milijonov cenejše, celo tiste dvotirne. Izgovor, da je bil naveden zavoj potreben za premagovanje višinske razlike s še sprejemljivim na-

klonom 17 promilov, drži le delno, ker se je npr. alternativna Varlova varianta tudi izšla z naklonom 17 promilov, in to brez navedenega zavoja.

### Zakaj je trasa nove enotirne proge Divača - Koper sporna?

Italija je namreč leta 2010 izstopila iz skupnega projekta z izgovorom, da je gradnja nove proge Trst / Koper - Divača zaradi premajhnega prometa za zdaj neupravičena, in je vse svoje energije in sredstva usmerila v posodobitev svojega priključka na perspektivnejšo pontabeljsko progo in novo nastajajočo hitro progo Celovec - Gradec. Ob hitro rastočem

prometu v Luki Koper ter že danes prepeljanih 90 do 100 vlakih dnevno pa naveden izgovor ne prepriča ter je bolj verjetno, da za Italijo v tem trenutku slovensko zastarelo železniško omrežje, kljub morebitni novi hitri progi Trst / Koper - Divača, ni bilo zanimivo. Kakorkoli že, je Italija pustila Slovenijo na cedilu z nesrečnim zavojem vred, ki v novih pogojih ni imel nobenega smisla več. Tudi Janša je ob neki priložnosti dejal, da je trasa

ki po rezultatih javnomnenjskih raziskav ne bi smela biti več Cerarjeva, in da se zgodba o drugem tiru z dobljenim referendumom šele pošteno zapleta, ne pa rešuje. **Kaotične izjave predstavnikov vlade v zvezi z vrednostjo investicije v drugi tir Koper - Divača**

Prvotna uradna ocenjena vrednost investicije v drugi tir, ki jo je vlada predstavila javnosti, je znašala 1,4 milijarde. Naj za ilustracijo navedemo tudi vrednost ostalih variant, in to iz "Primer-

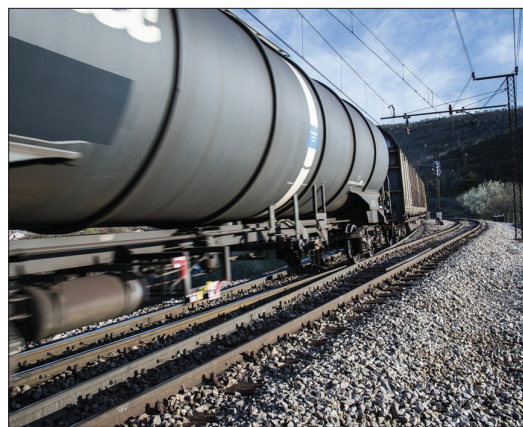
da bo drugi tir stal nič manj kot 1,7 milijarde evrov.

### Zbegano tavanje vlade med enotirno in dvotirno progo

Železničarski strokovnjak prof. dr. Bogdan Zgonc je v Dnevniku Objektivu (16. 9. 2017) odločno pribil, "da je danes popolnoma absurdno graditi enotirno progo" ob izjemno povečanem prometu v Luki Koper in ob povsem iztrošeni sedanji progi, "na kateri se ne da narediti popolnoma nič več" in ki bo zraven tega "prihodnje leto povsem zasičena". Poleg tega pa spremenjeni evropski predpisi zahtevajo, "da se ob enotirni progi naredijo t. i. servisni predori, namenjeni reševanju potnikov v primeru nesreče. In ker imamo pri 27 km enotirne proge kar 20 km predorov, moramo zgraditi še 20 km vzporednih predorov za reševanje, kar pa je skregano z zdravim pametjem in tudi zelo podraži projekt", je še dodal Zgonc. Zato je po njegovem mnenju

edina prava rešitev nova dvotirna proga, tudi zaradi evropskih standardov, po katerih mora biti proga, ki povezuje pristanišče, dvotirna. To se je na koncu pod pritiskom javnosti končno posvetilo tudi vladi, vendar je bil sedanji projekt narejen za enotirno progo ter mora tako vlada dvotirno šele sprojektirati, pripraviti vso dokumentacijo, predložiti finančno konstrukcijo zanjo itn. Zato Zgonc ne verjame, da bo projekt začela graditi ta vlada, kajti morebitna "izgradnja dovoznih cest ali poskusnih vrtin" brez vseh navedenih priprav in jasne finančne konstrukcije "še ne pomeni začetka izgradnje tako pomembnega projekta". Tako smo, kljub po hitrem postopku sprejetem zakonu o drugem tiru, neuspelem referendumu in vsakršnih zagotovilih vladnih predstavnikov o skorajšnjem začetku gradnje, spet na samem začetku. Da ne omenjam pri tem možne polomije, ki bi jo sedanja vlada doživela, če bi naslednja ustavila vse postopke in v sodelovanju s stroko izbrala novo, primernejšo in cenejšo varianto, ali pa groženj, ki ob teh 'kolobocijah' visijo nad Luko Koper in slovenskim gospodarstvom.

Milan Gregorič



## NA BOŽJO POT PO EVROPI SEM IN TJA (73)

Mariza Perat

Naj še omenim zloglasno taborišče Osvecim - Auschwitz, kjer je bilo pomorjenih brez števila Judov, pa tudi drugih. Tu sta dala življenje sv. Maksimilijan Kolbe (1894-1941), frančiškanski minorit, ki se je prostovoljno podal v smrt namesto svojega tovariša, ter sv. Edith Stein (1891-1942), danes cerkvena učiteljica, Judinja po rodu, ki je sprejela katoliško vero in postala karmeličanka.

Tudi v času, ko so sosednje države Poljsko razkosale in si jo razdelile, so Poljaki ostali zvesti svojim koreninam in ohranili svojo vero in svoj jezik. K temu je izdatno pripomogla tudi njihova navezanost na Jasno Goro in na Jasnogorsko Gospo, Kraljico in Zavetnico Poljske. Jasna Gora je tudi danes trdno zasidrana v zavesti Poljakov. Tu je njihovo versko in duhovno središče, kar dokazujejo njihovi množični shodi na tem milostnem kraju. Tako je bilo tudi letos 26. avgusta, na praznik Čestohovske Matere Božje, ko se je na Jasni Gori zbrala milijonska množica Marijinih

častilcev in skupaj z njenim praznikom počastila tudi tristoletnico njenega kronanja ter tako znova potrdila svojo zvestobo do vere in domovine. Božje poti po Evropi sem in tja so se tako končale. Skupaj z našimi domačimi božjimi potmi združujejo vse nas, romarje na poti življenja, pri Mariji, naši skupni Materi.

Konec

**VIRI:**  
*Klinec Rudolf: Na božjo pot, Trst 1965*

*Lavtižar Josip: Pri severnih Slovanih, Družba sv. Mohorja v Celovcu, 1906*

*Rihar Franc: Marija v zarji slave, Družba sv. Mohorja v Celovcu, 1909*

*Rozanow Zofia in Smulikowska Ewa Il sanatorio di Czestochowa nella cultura polacca, Edizione Interpress, Varsavia 1979. Prevod: Alina Addeo*

*Sienkiewicz Henrik: V službi Najsvetejše, Sigma, Soc. Editrice Gorizia, 1938*

*Wojcik dr. Giuseppe: La Madonna di Czestochowa agli arresti domiciliari. Prevod: Edoardo Ravaglia*



Sv. Edith Stein



Jasna Gora

NOVI  
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu  
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednica Francka Žgavec  
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.eu

www.noviglas.eu

**TISK:** Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

**LETNA NAROČNINA:** Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

**PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov**

**Bančni podatki:** IBAN: IT 61 H 0892812400013000730643, SWIFT ali BIC koda: CCRTIT2TV00  
naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

**OGLAŠEVANJE:** Oglaševalska agencija Publitar, ul. Treppo 5/B - Videm.

Tel. št. 0039 0432 299664 - Faks 0039 0432 512095 - E-mail info@publitarudine.com

**Jamčenje zasebnih podatkov:** v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.



Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC



Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev in po svetu  
Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 31. oktobra, ob 13. uri

## Erika Brajnik

## NATUROPATSKI NASVETI (174)

### Anksioznost in stres - naturopatska pomoč (4)

#### DEPRESIJA IN NATUROPATIJA

Časopis Delo navaja, da je bilo v povprečju v zadnjih sedmih letih izdanih receptov za anksiolitike in antidepresive za četrtno slovenske populacije. V zadnjih sedmih letih je bilo izdanih antidepresivov s Sloveniji za 23 odstotkov slovenskega prebivalstva. Lansko leto so zdravniki napisali 525.000 receptov za antidepresive, kar je družbena anamneza, ki jo Delo navaja za populacijo Slovenije. Seveda prednjačijo ženske.

V svoji sprejemnici lahko to trditev samo potrjujem, kajti veliko žensk v tretjem življenjskem obdobju jemlje antidepresive. Ob vprašanju, zakaj jih jemljejo, je bil najpogostejši odgovor posameznih ta, da je bila utrujena, je slabo spala in je takrat prešla tudi v menopavzo.

Znano je, da določena živila spodbudijo biokemijske procese, ki vplivajo na razpoloženje, in da lahko depresijo izboljšamo, če se izogibamo inzulinskim nihanjem. S hrano lahko obvladujemo depresivno stanje telesa oziroma spodbujamo srečo in veselje do življenja. Predvsem je pomembno, da se sladkorju izogibamo po kosilu, popoldne in zvečer in iz prehrane popolnoma odstranimo mlečne izdelke.

Ko uživamo preveč sladkorjev in ogljikovih hidratov, sprožimo v telesu inzulinsko nihanje, posledično postane naše telo bolj utrujeno in razdražljivo. Leta 2005 so na Finskem objavili študijo, ki potrjuje povezavo med depresivnim stanjem in inzulinskim nihanjem. Študija navaja, da več kot je inzulinskih nihanj v telesu, bolj so očitni znaki depresivnega stanja.

Do mene je prišla gospa, ki je povedala, da jemlje antidepresive že pol leta in da bi se jih rada znebila. Vprašala sem jo, zakaj je tablete sploh začela jemati, odgovorila mi je, da jih je zdravnik predpisal, ker je slabo spala, bila je nemirna, se je zredila in je prešla v menopavzo. Še vedno se je počutila utruje-

no in se ji v življenju nič več ne da. Z njo je bil tudi njen mož, ki je bil vidno žalosten in potr, saj sta pred depresijo z ženo živela popolnoma drugače, aktivno - veliko sta kolesarila, planarila, smučala, pohajkovala, zdaj pa samo še životarita.

Gospo sem pregledala, njen iris je govoril o velikem deficitu ledvic, tudi njeno telo je enako govorilo, bila je hladna, koščena, drobna, nemočna.

/ dalje





## V iskanju domačnosti in topline Kostanj ... ali burje

Kostanj spada v magični otroški svet. K tistim čarobnim, malim trenutkom, ko se otrokom prižgejo iskricke v očeh. Tako nekako se ga spominjam tudi jaz. Ne vem točno, kdaj sem kot deklica v rokah prvič tiščala vroči kostanj. Zagotovo nisem imela te sreče, da bi si ga sama nabirala. Živeli smo namreč v mestu, pa tudi v okolici, na Krasu, kostanja ni bilo. Mama ga je zato kupovala na tržnici. Spominjam se, kako me je utrujeno vlekla za roko po ogromni in hrupni pokriti tržnici v Trstu. Mama je vedno preverjala cene, si ogledovala razstavljeno blago in nato še barantala z branjevkami, vendarigole smo jim rekli v tistih časih in jim še tako pravijo, po vsej verjetnosti. Le jaz ne kupujem več na tržaški pokriti tržnici, pa niti na Rusem mostu. Niti kostanja, niti ostale zelenjave.

Kostanj je bil v tistih časih za nas prava dragocenost. Od nekdanj je bil namreč drag, menda v časih, ko sem bila otrok, še bolj, saj tedaj svežega sadja in zelenjave še nismo uvažali iz Kitajske. Ravno zato ga nismo jedli vsak dan. Tudi maronijev mama ni kupovala. Največkrat sva s tržnice domov prinesli majhno vrečko drobcenega kostanja, ki ga je mama potem olupila in ga z lovorjevim listom skuhalo, da je prijetno zadišalo po našem malem predmestnem stanovanju. Pekli smo ga malokdaj, včasih se je tega lotil oče, a mama se je vsakič pritoževala, da v hiši smrdi in da pečen kostanj za otroke sploh ni zdrav. Seveda sem imela jaz najraje pečene, pa tudi smrdel mi ni. Pečen kostanj opoj-

no diši in je ob njem prijetno in domače. To je vonj po jeseni, po vlažnih, zlatorumenno obarvanih dneh, ki počasi postajajo vse krajši, in po dolgih večerih, ko je najlepše posedati za mizo ob peči. Kostanj daje vsebino tišini, kostanj združuje otroke in odrasle. Ko poka in se počasi opojno kadil, kot bi se ustavljal čas v žalostnem, včasih tudi opojnem, mirnem, nostalgicnem utripu jeseni. In kostanj zna zadišati po prostiranih gozdovih, po megli in mahu, ki se spajata v objem, po tišini in listju, ki počasi trohni. Že sam vonj pečene kostanja je pesem. Pesem jeseni v toplem naročju varnega doma. Pesem družinskih večerov in preteklosti, ki počasi polzi. Pesem drobcene, komaj zaznavne sreče. Za otroke in sanjače je to veliko. Največ pečene kostanja sem kot najstnica pojedla na mestnih ulicah. S prvim denarjem, ki sem si ga prislužila s študentskim delom, sem si ga kupila. Mama mi ga ni nikoli, kajti zanjo je bil odločno predrag. Saj tudi je. Več kot tisoč lir je stal tedaj, nekaj evrov v današnjih časih. Majhna papirnata vrečka pečene kostanja, maronov pravijo, ki največkrat niso maroni. Veliko sadežev je tudi črvivih. A kaj, ko je tako prijetno v mrazu in vlagi vzeti v roke to toplo, dišečo vrečko, ki greje premrzane dlani in zadiši nekje tam, čisto na dnu duše. Maroni na ulici. Povsod. V Trstu, Ljubljani, še v bližnji Avstriji jih prodajajo, tako da celo mesto, ki ga jaz sicer nikoli nisem ljubila in ga še vedno ne maram, postane bolj človeško in bolj prijetno. Kot bi se prikradla

vanj skrivnostna iskrica jesenskih gozdov in utrip davnih, pozabljenih časov, ko smo si še znali vzeti čas za kostanj in posedanje.

Mama prodajalec z ulice ni marala. Morda tudi zato, ker

je kostanj najraje jedla doma. V kuhinji, na večer, ko je oče zamujal in sva bili čisto sami, ga je kuhala, lupila in mi pripovedovala. O dedku, o svojem otroštvu, o tem, kako so ji enkrat na leto iz mesta prinesli kak bombon. Kostanja v tistih časih ni bilo, vsaj na Krasu, kjer so pekli kvečjemu krompir, v žerjavici. Rada sem poslušala in tiho sedela v pričakovanju, da mi bo mama podala sladke, še vroči kostanj. Kako lepo je, ko se na večer dan umiri in sedeš za mizo. Lupljenje, ličkanje, luščenje... Vse je nekak izgovor, da si skupaj in nizaš spomine in pripovedi. Otroci in odrasli. Od nekdanj. Od tistih davnih pozabljenih večerov, ko je čas še tekel počasi in so ljudje radi posedali ob mizi. Ne kot danes, ko nešteto večerja vsak zase, morda celo pokonci, morda v kakem bifeju z mrzlim prigrizkom. In smo vedno bolj sami. Kostanj. Kostanj se peče in lupi počasi. Kostanj so jesenski večeri. Iskanje topline. In priložnosti, da si skupaj. Ravno včeraj sta naju prijatelja, Moreno in njegova žena Tuuli, povabila na kostanj. Tako lepo zveni, ko te kdo povabi, da ga skupaj pečeš, in veš, da se bodo rjav sadeži najprej dolgo obračali na štedilniku in bo njih vonj opojen in mamljiv. Potem pa klepet in mir večera, ko jemlješ v roko sadež za sadežem, ga počasi lupiš in obenem pripoveduješ. O sebi, o prijateljih, o poteh, o načrtih. Zunaj pa je tema in zima že preži za pozabljenimi večeri.

Tu v Benečiji je kostanj 'središče vsega'. Pokrajine in nešteti poti, ki so poleti hladne v senci mo-



godnih krošenj, jeseni pa zažarijo v mogočnosti barv in obilja. Kostanj postane tu burje. In oktobra te od vsepovsod in vsi vabijo na burnjak, na praznik kostanja, ki postane priložnost za srečanje, veselje in ga vedno spremljajo harmonike. Kostanj in harmonike so duša Benečije. Spominjam se tistih daljnih let, ko sem kot študentka prišla na Mlado Briezo, da sem otroke učila slovenščine. Menda je bilo to prvič, ko sem šla sama od doma, in prvič, ko sem slišala za Benečijo. Tam, med zvezdami, razgledi in kitaro, sem vzljubila to pokrajino in te ljudi. In te bohotne kostanjeve gozdove, ki so se mi zdeli, mestnemu otroku, brez konca. Povedali so mi, da je jeseni polno Goričanov in Tržačanov, ki hodijo sem in nabirajo kostanj. Ne da bi se ozirali na ljudi, ki jim je burje pomemben vir zaslužka. Sama

sem si od nekdanj želela, da ne bi bila podobna tem vsiljivim meščanom. Saj po duši sploh nisem meščan. Samo popotnik sem, brez korenin. Od nekdanj sem se počutila tujko med ulicami in domača v teh gozdovih, kjer tišina moti le glas harmonike. Zato sem odločila, da kostanja ne bom pobirala. Ne bom kradla. In bom v teh gozdovih samo molčeč gost. Toliko denarja zapravimo vsepovsod, da ni težko najti tistih pet evrov za kilogram kostanja. In v zameno dobim še nasmeh in prijazno besedo. No, sicer kostanja ponekod, kjer je strmo in zaraščeno in kjer je robide več kot dreves, ne pobira nihče. Zadnjič, ko sva se z možem spet odpravila na krožno pot po naši prelepi Idrijski dolini, sva srečala priletnega možakarja, ki je z vnukom čistil pot in krčil grmovje. Da bodo lahko ljudje prišli do reke, nam je pojasnil in povedal še, ka-

ko je v nedeljo reševal izletnika, ki se je s terencem zagostil v blatu, spodaj ob Idriji. Midva teh težav nimava, ker v te neskončne gozdove zahajava samo peš. Povedal nam je, da so ti gozdovi njegovi, da pa kostanja ne pobira več. Hrbet ga daje. "Kar vzemita ga, če želita, debel je in dober". Zahvalila sva se mu in res nabrala nekaj kostanja. Ne veliko, ker je bila pred nama še dolga pot do reke in nato strmo navkreber do Klobučarjev, jaz pa sem bila s fotoaparatom na lovu za jesenskimi utrinki.

Te doline, ta zelena pobočja in orjaški kostanji postajajo počasi del mene. Vse težje sem brez njih. Zadnjič, na Burnjaku v Gorenjem Tarbiju, sem z veseljem ugotovila, da mi ta svet sploh ni tako tuj. Na anketi o kostanju v Benečiji, ki so jo pripravili otroci, sem namreč uspešno odgovorila. Ugotovila sem, da sploh veliko vem. O kostanju. Burje, mu pravijo Benečani. Kraj, v katerem živim, mi je počasi prirasel k srcu. In z njim njegovo življenje. Pa kostanj in harmonike. Oktober se bliža koncu in v modrino neba se bodo raztezale le gole veje, potlačeni ježki pa bodo pokrili travo in kamenje na tisočerihih poteh. Harmonike bodo počasi utihnile, zlato rumeni objem pa bo počasi zamenjala sivina pozne jeseni, dokler ne bodo spomlad travniki in gozdovi spet zaživel v modri preobleki cvetočega žafrana. In bomo vsi čakali, da kostanji ponovno zacvetijo.

Suzi Pertot

## Kulturni dom Gorica / Ponovitvi muzikala *Briljantina* Radoživ nastop mladih pevcev, igralcev in plesalcev

V četrtek, 26. oktobra 2017, so veliko dvorano goriškega Kulturnega doma popolnoma zasedli dijaki Višješolskega centra iz Nove Gorice. V goriški kulturni hram so si prišli

jaškega doma, ki ga že vrsto let vodi ravnateljica Kristina Knez. V njem se mladi predajajo gledališki umetnosti, plesu in petju. Njihovi strokovni mentorji so Andreja Benedetič, Damjana Go-

mladi učijo petja. Plesne korake, ki razgibajo muzikal, so mladi vadili pod strokovnim vodstvom Francija Vauptiča. Pod skrbno in dovršeno režijo in domiselnim scenarijem se je pa podpisala Andreja Benedetič. Nastala je očarljiva, zelo dinamična, živahna predstava, prepojena s popularno glasbo in plesom, ki takoj osvoji gledalca in poslušalca. Vse je dodelano in dovršeno. Mladi pojejo v živo – sicer so tudi posneli zgoščenko, kot je povedala v četrtek pred predstavo ravnateljica Dijaškega doma Kristina Knez -, zraven pa še gibko plešejo in seveda igrajo. Vsi so se zelo potrudili pri izoblikovanju dodeljenih vlog, pri nekaterih pa se vidno kaže ustvarjalna nadarjenost. Znana vsebina - prve ljubzenske izkušnje mladih najstnikov, razočaranja, upi, mladostniške skrbi in sanje - se je radoživo razlivala po odskem prostoru, ki so ga sproščeno obvladali nastopajoči, tako da jih je bilo pravi užitek gledati in seveda poslušati njihove lepe glasove. Mlada višješolska publika je izvajalce kar nekajkrat nagradila z aplavzi kar med prizori, ob koncu pa s toplim dolgotrajnim ploskanjem. Dobro zamišljena je tudi scena, ki nas ob tipičnih reklamnih oglasih popelje naravnost v petdeseta leta prejšnjega stoletja, katerega vzdušje poustvarjajo tudi barviti kostumi, široka nabrana krilca deklet in črni usnjeni jopiči fantov. Menjave scenskih elementov ob prizorih so hitre in nemoteče, scenski elementi pa funkcionalni in učinkoviti.

/str. 16  
IK



ogledat muzikal *Briljantina*, ki ga je ob koncu lanskega šolskega leta na oder postavila skupina mladih višješolcev iz Gorice in srednješolcev iz Nove Gorice, v bistvu vrstnikov, ki obiskujejo novi Mladinski center. Ta ima sedež v stavbi na dvorišču goriškega Dijaškega doma, saj deluje ravno pod okriljem Dijaškega doma Simon Gregorčič v Gorici in združuje mlade s to stran in on stran nekdanje meje, ki pa je žal še zmeraj prisotna med nami. Mladinski center je nastal prav po želji in spodbudi nekdanjih učencev Dijaškega doma in s podporo Di-

lavšek in Franci Vauptič. Prav pod njihovim vodstvom sta v lanskem sezoni nastala dva muzikala, *Briljantina* in *Alica v čudežni deželi*. V letošnjem šolskem letu se je dejavnost Mladinskega centra začela prav s ponovitvama muzikala *Briljantina*. Prva ponovitev je bila v sredo pod večer za širšo publiko, v četrtek pa je bila zaključena predstava za mlade dijake iz Nove Gorice. Po legendarni izvedbi z Johnom Travolto je ta posrečeni muzikal, poln petja in plesa in mladostniške vedrine, prevedla in glasbeno priredila Damjana Golavšek, pri kateri se

## Nov način doživljanja tretje življenjske dobe



- Nastanitev v apartmaje za eno osebo
- Osebna nega
- Domača kuhinja prilagojena po potrebi
- 24-urna pomoč z našim osebjem
- Zdravniška in medicinska zunanja oskrba
- Vsakodnevno čiščenje prostorov
- Razne družabnosti
- Interna pralnica

## Kakovostna alternativa domu za ostarele

**Silicanum residence za starejše**  
Ulica degli Scogli 53 - 34170 Gorica - Tel. 0481 538556  
Cell. 335.1395483 - info@silicanum.com  
[www.silicanum.com](http://www.silicanum.com)



# Končali so se 18. Primorski dnevi na Koroškem Odlična priložnost za medsebojno spoznavanje

V soboto, 28. oktobra, so se končali 18. Primorski dnevi na Koroškem. To je sklop prireditev, ki jih na avstrijskem Koroškem prireja Krščanska kulturna zveza (KKZ) v sodelovanju s sorodnimi slovenskimi prosvetnimi in kulturnimi društvi v Italiji. Tako že 34 let predstavljajo Slovenci izven matičnih meja drug drugemu svojo bogato kulturno dediščino, saj se izmenično (od leta 1983, ko so se na srečanju v Ukvah zmenili za redno kulturno sodelovanje med manjšinama) predstavljajo koroški Slovenci na Primorskem, naslednje leto pa pridejo na kulturno izmenjavo Primorci na Koroško. Prireditelji te dolgoletne izmenjave so Krščanska kulturna zveza (KKZ) iz Celovca, Slovenska prosveta iz Trsta, Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice in Slovensko kulturno središče Planika iz Ukeve.

Letos so Primorski dnevi na Koroškem vključevali skupno osem prireditev; o prvih dveh, ki sta bili v petek, 20. oktobra, smo že obširno pisali v prejšnji številki Novega glasa. Na sporedu pa je bilo še kar nekaj zanimivih dogodkov, ki so prispevali k temu, da so Korošci lahko boljše spoznali naše kulturne prizadevanje na raznih področjih.

**Knjiga Draga Štoker**  
V ponedeljek, 23. oktobra, so v farnem domu v Selah predstavili knjigo *Draga Štoker Koroška v mojem srcu*, v kateri avtor navdušeno pripoveduje o lepotah koroške pokrajine, o njenih ljudeh in doživetjih, ki so mu ostala v nepozabnem in lepem spominu. Goste iz Primorske je pozdravila predsednica domačega društva Pavla Čertov. Za glasbeni okvir je poskrbel MePZ Sele. Na predstavitvi sta poleg koroških predstavnikov bila prisotna tudi Franca Padovan, predsednica Zveze slovenske katoliške prosvete iz Gorice, in predsednik SSO Walter Bandelj. Avtorja je predstavil in diskusijo vodil dr. Karel Hren, ravnatelj Celovške Mohorjeve, ki je izdala knjigo. Sledilo je prijetno in domače družabno srečanje ob briški kapljici (Vogrič) iz Števerjana in kuhani primorski šunkni.

**Tri knjige**  
Naslednjega dne, 24. oktobra, je bil zelo bogat spored: zjutraj so se v Tischlerjevi dvorani v Celovcu srečali predstavniki primorskih založb in spregovorili o publikacijah, ki so imele v zadnjem letu večji odmev. Za Goriško Mohor-

jevo družbo je dr. Damjan Paulin predstavil najnovejšo knjigo dr. Draga Štoker *Po stezicah in brezpotjih*, v kateri se avtor sprehodi po strmih stezicah od domačega Kontovela do morja, kjer je bilo v njegovih otroških letih še veliko slovenskih ribičev. V knjigi opisuje svoje kulturno udejstvovanje in politično delo v štirih mandatih v deželnem svetu FJK. Marij Maver je za založbo Mladika predstavil avtorja raziskovalnega dela *Anatomija političnega zločina* dr. Martina Breclja, ki je vzbudilo veliko zanimanja in tudi polemičnih časopisnih zapisov. Avtor je povedal, da se je srečal s tistimi, ki so izrazili pomisleke ob njegovih raziskavah, a od njih ni slišal nobenih otipljivih dokazov, ki bi ovrgli njegove teze o usmrtni v ulici Rossetti v Trstu. Revolverski strel so leta 1944 pretrgali življenjsko nit dr. Stanka Vuka, doma iz Mirna, njegove žene Danice Tomažič in dr. Draga Zajca, ki je bil na obisku pri Vukovi

prebivalci Kanalske doline spoznali značilnosti kraja, ki ima v vseh ledinskih imenih očitne slovenske korenine. Predstavitvam je sledila poglobljena razprava, ki se je osredotočila na šolsko problematiko, uporabo narečja in slovenskega jezika ter narodne zavesti. Na predstavitvi, ki jo je moderiral Martin Kuchling, je bil prisoten tudi generalni konzul RS Milan Predan. Po predstavitvah so organizatorji poskrbeli za enourni program, ki ga je neposredno oddajala državna radijska postaja v slovenskem jeziku: pri oddaji sta



Slovenski oder iz Trsta pred knežjim kamnom v Celovcu (foto MAP)

sodelovala Marij Maver in Damjan Paulin. **Razstava in koncert samospelov**  
Istega dne so zvečer v Domu prosvete Sodalitas v Tinjah odprli razstavo znane tržaške keramičarke Gabrijele Ozbič. Odprtje je oplemenitil koncert samospelov tržaških skladateljev, ki sta ga izvajala pevka, sopranistka Tamara Stanese in pianist Tomaž Simičič. Na sporedu je bila tudi predstavitev umetnice in njenih izvornih izdelkov, v katerih prevladujejo cvetlični motivi, povzeti po kraški naravi. Besedilo je napisala likovna kritičarka Jasna Merku', prebral pa ga je predsednik Slovenske prosvete iz Trsta Marij Maver.

**Radjski oder**  
Naslednjega dne, 25. oktobra, se je v dvorani Mohorjeve družbe v Celovcu predstavil Slovenski oder, to je gledališka skupina Radijskega odra iz Trsta, kajti člani Radijskega odra ne nastopajo samo pred radjskimi mikrofoni in izvajajo predstave le v etru, ampak se nekateri izvajalci večkrat preselijo tudi na odrske deske. V dveh izmenah so 25. oktobra predstavili slovenskim celovskim otrokom (iz vrta in osnovne šole) znano pravljico bratov Grimm, *Žabji kralj*. Igro je priredila in režirala Lučka Susič. Kot navadno je bil igralski ansambel dokaj pester: ob odrskih igralcih, ki sta zaigrala kralja (Mitja Petaros) in varuško (Mani-

Danny Zucco, ki se pred fanti postavlja kot nenadkriljiv "fraker", v bistvu pa je do ušes zaljubljen v Sandy Dee, ki jo je zelo prepričljivo in z občutkom za romantične sanje neizkušnega dekleta ob prvi zaljubljenosti odigrala Petra Ušaj. Ostale like so prav tako dobro osvetlili Ariel Custrin (Sonny), Jacopo Komic (Doody), Jurij Drgan (Keneckie), Patrick Glavina (Putzie), Ana Košuta (Marty), Rebecca Fierro (Jana), Marija Poša (Franchy) in Lea Školaris (Betty).



S predstavitve knjig (foto M. Maver)

ca Maver), so nastopali tudi mladi izvajalci: kraljevič Žarko, ki je tudi upravljal žabjo lutko (Boštjan Petaros), dvorni služabnik (Nejc Kravos), princeska Otilija (Lara Bearzi) in dvorjanka Lara in Mara (uprizorili sta ju Vida in Neža Petaros). Z odrskimi lučmi, zvničnimi efekti in glasbo, ki jo je izvorno za to predstavo napisal in snemal Aljoša Saksida, se je ukvarjal Erik Geletti,

lepo sprejeli, dr. Karl Hren je predstavil delovanje Celovške Mohorjeve družbe in vso kulturno ponudbo, ki jo premorejo Slovenci v koroški predstolnici, ponudili so jim tudi voden ogled po mestu Celovcu s posebnim poudarkom na znamenjih slovenske zgodovinske prisotnosti v mestu. Skupino je spremljala tajnica KKZ Zalka Kelih-Olip.

**Konec**  
Letošnji 18. Primorski dnevi na Koroškem so se končali v soboto, 28. oktobra, s slovensko večerno sv. mašo v Bilčovsu, ki jo je oblikoval Cerkevni pevski zbor iz Ukeve, maši je sledil koncert Ukovskih fantov, ki jih vodi Oswald Errath. Istega dne je bilo zvečer veselo v farni dvorani v Globasnici, kjer sta člana dramske skupine Prosvetnega društva Štandrež, Majda Zavadlav in Božidar



Veseloigra Gremo v teater (foto DP)

vanje pri uspešni kulturni izmenjavi. V imenu primorskih organizatorjev je Damjan Paulin pozitivno ocenil potek letošnjih Primorskih dnevov, ki utrjujejo kulturna prizadevanja v skupnem koroško-primorskem prostoru. Slovenci, ki živijo v mejah Italije, so tako tudi letos med 20. in 28. oktobrom predstavili rojakom po številnih koroških krajih izbor svoje izredno razvejene in raznolike kulturne in umetniške dejavnosti. To je res odlična priložnost za medsebojno spoznavanje in izmenjavanje najrazličnejših izkušenj med manjšinci!

MAP/DP



Tomaž Simičič in Tamara Stanese (foto M. Maver)

L 15. strani

## Radoživ nastop mladih pevcev, ...

Damjana Golavšek je mojstrsko prevedla songe oz. pesmi, ki zazvenijo povsem domače, pa še dogajanje je prestavila na naša tla v goriško višješolsko središče. V začetku projekcija valujočega morja na plitki

peščeni obali gledalca z rahlo nostalgijo pospremi v brezskrbni poletni čas. Sploh je v muzikalu poleg dinamične vedrine in mladostniške razigranosti nekaj prav lepih liričnih trenutkov. V glavnih vlogah nastopata Tomaž Bone kot

190 časopisov  
**NAŠA MOČ**  
800 tisoč izvodov  
www.fisc.it  
FISC Federazione Italiana Settimanali Cattolici via Aurelia, 468 00165 Roma tel. 06 6638491 fax 06 6640339